

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Motivace pro přijetí dítěte do náhradní péče

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Alena Plšková

Vypracovala:
Ing. Ivana Kejíková

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Motivace pro přijetí dítěte do náhradní péče zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.
Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 15.4.2011

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mně poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat své rodině a svým kolegům za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Ivana Kejíková

OBSAH

ÚVOD

1. NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE	4
1.1. HISTORIE NÁHRADNÍ PÉČE	4
1.2. SYSTÉM NÁHRADNÍ PÉČE	8
2. FORMY NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE	11
2.1. ADOPCE	12
2.2. PĚSTOUNSKÁ PÉČE	15
2.3. PORUČENSTVÍ A OPATROVNICTVÍ	18
2.4. HOSTITELSKÁ PÉČE	20
2.5. ÚSTAVNÍ PÉČE	21
3. ZPROSTŘEDKOVÁNÍ NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE	25
3.1. MOTIVACE	26
3.2. OBDOBÍ PŘÍPRAV	28
3.3. PROCES PŘED PŘIJETÍM DÍTĚTE DO NRP	29
3.3.1. OBECNÍ ÚŘAD	29
3.3.2. KRAJSKÝ ÚŘAD	30
3.4. OBDOBÍ OČEKÁVÁNÍ	32
3.5. PŘEVZETÍ DÍTĚTE	33
4. PRAKTICKÁ ČÁST	34
4.1. METODIKA PRŮZKUMU, CÍL PRŮZKUMU, VLASTNÍ DOTAZNÍK	34
4.2. STANOVENÍ HYPOTÉZ	35
4.3. ANALÝZA ZÍSKANÝCH VÝSLEDKŮ, PREZENTACE	35
5. KAZUISTIKY	46
ZÁVĚR	56
RESUMÉ	58
ANOTACE	59
POUŽITÁ LITERATURA	60
SEZNAM PŘÍLOH	63

*Dítě s láskou přijmout,
v úctě vychovat,
a ve svobodě propustit...*

motto výchovy náhradního rodiče

Úvod

Rodina. Jedno slovo, šest písmen. A přitom pro většinu z nás tolik znamená. Rodina, to jsou milující rodiče, kteří si na nás dokáží vždy udělat čas, povzbudit, popovídat si, pohladit, dát pusku na dobrou noc či pofoukat nějakou tu bolístku. Rodiče, kteří se snaží dát svým dětem to nejlepší do života. Jsou ale mezi námi i takové děti, pro které slovo rodina je pouze podstatné jméno. Je to slovo, které pro ně znamená těžko uskutečnitelný sen. Jsou to děti, které nemají to štěstí, žít ve své rodině. A přitom, všechny děti touží žít v rodině, která jim poskytne pocit bezpečí a jistoty, lásku, něhu, toleranci. To vše je pro život důležité. Pro děti je rodina největším štěstím a pokud fungující rodinu nemá, tak to nikdy není chyba dítěte.

V případech, kdy biologická rodina není schopna dítěti takové prostředí poskytnout, je na řadě stát, aby mu zajistil náhradní péči. Náhradní péči, která bude velmi podobná té rodinné.

Náhradní péče je velmi složitá. Na jedné straně se snaží dětem poskytnout možnost života v prostředí, které se podobá rodinnému a na straně druhé se snaží nejen bezdětným párům splnit sen o rodině.

Není zrovna lehké, odhodlat se k přijetí „cizího“ dítěte do rodiny. Co takové rodiny motivuje? Co je ten hlavní „hnací motor“?

Pracuji v poměrně velkém kolektivu. I mezi mými kolegy jsou takoví, kteří se rozhodli buď pro adopci nebo pěstounskou péči. U každého z těchto párů byla původní motivace jiná. Ať už to byla bezdětnost, u staršího páru snaha o vytvoření rodiny či dostatek lásky i pro jiné děti, nejen vlastní. Ať už je jejich motivace jakákoliv, každopádně si tyto rodiny zaslouží obdiv a hlavně podporu.

Cílem bakalářské práce je vysvětlit problematiku náhradní rodinné péče, podat ucelený přehled jednotlivých typů této péče a přiblížit proces zprostředkování náhradní péče.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část práce je strukturovaná do tří hlavních částí. V první části se pokusím popsat historický vývoj náhradní péče. Ve druhé části uvedu jednotlivé typy náhradní péče. Třetí část popisuje proces zprostředkování náhradní péče. V praktické části jsem pomocí dotazníkové metody zjišťovala u oslovených respondentů z řad mých kolegů a známých, jaká životní situace by je motivovala k přijetí dítěte do náhradní rodinné péče a zda o tom vůbec někdy přemýšleli.

Dále jsem zpracovala kazuistiky rodin, které mají dítě (děti) v náhradní péči. Jsou to reálné příběhy o tom, co tyto rodiny motivovalo k tomu, vzít si „cizí“ dítě do své péče a jejich výchovné problémy s těmito dětmi.

Náhradní výchova dítěte je jednou z významných oblastí společenského života, která úzce souvisí se sociální pedagogikou.

1. Náhradní rodinná péče

Náhradní rodinná péče se nejen v naší republice vyvíjela dlouhá léta. Byla ovlivněna celkovým vývojem ve světě, až dospěla do dnešní podoby. Můžeme říct, že ve všech obdobích dějin se našli lidé nebo organizace, kteří byli ochotni starat se o osiřelé děti. O děti, které byly z různých důvodů a pohnutek odložené či osiřelé. Pro lepší pochopení se v této kapitole zaměřím na historický vývoj adopce a pěstounské péče. A dále uvedu současné rozdělení systému náhradní péče.

1.1. Historie náhradní rodinné péče

Historie osvojení

V historickém vývoji nacházíme dvě protichůdné tendence. Jedna tendence hovoří o schopnosti člověka přijmout cizí dítě, chránit je a starat se o něho. Kdežto druhá tendence vystupuje přesně opačně, hovoří o odkládání až usmrcování nejen cizích, ale i vlastních dětí, především z důvodu vlastního přežití v dobách hladu a válek.

První zmínky o osvojení dané zákonem, který pravil, že „vztah mezi osvojencem a jeho osvojitelem je podobný vztahu mezi vlastním dítětem a jeho rodiči“¹, se poprvé uplatňuje ve starém Římě, v době republiky.

Adopce se rozvíjela v závislosti na celkovém rozvoji kultury dané země. Tento vývoj se dá rozdělit do několika fází:

Fáze první – Starý Řím:

O adopci mají zájem především příslušníci vyšších tříd. „V té době adopce sloužila téměř výhradně osvojiteli, který chtěl získat dědice, zachovat nástupnictví svému rodu, udržet tím svému rodu určité mocenské postavení, zachovat jméno rodiny a celistvost majetku. V té době bylo možné adoptovat jak dítě, tak i dospělého.“²

---

¹ MATĚJČEK, Z. a kol. Náhradní rodinná péče, Praha: Portál, 1999, s. 29

² VODÁK P. a kol. Problémy osvojení dětí, Praha, Státní zdravotnické nakladatelství, 1967, s. 16

Fáze druhá – Středověk a novověk:

Děti v té době adoptuje šlechta, která chce na jedné straně zaplnit místo po vlastních zemřelých dětech a na straně druhé chce si zajistit přetrvání jména a majetku. Chudí lidé se adopce zúčastňují jen z hlediska získání laciné pracovní síly. V této době už začínají existovat nalezince, které se ve třetí fázi rozšiřují.

Fáze třetí – osvícenství:

Tato fáze má počátek na konci Velké francouzské revoluce. V té době je možné adoptovat pouze dospělého a u dětí bylo uplatňováno opatření, které dovolovalo osvojení na podkladě poslední vůle. Kromě toho existovala adopce jako odměna – „adoption rémunératoire“ – přípustná v případech, jestliže osvojenec zachránil osvojiteli život.³ Dochází také k rozšiřování nalezinců, které sloužily k získání střechy nad hlavou pro velký počet dětí, především nemanželských a nalezených. Jsou zřizovány sirotčince, které nesloužili jen jako střecha nad hlavou, ale kladly důraz na řádnou výchovu dětí.

Fáze čtvrtá – období první republiky:

V tomto období se začíná uplatňovat demokratizace ve výchově dětí. Klade se důraz na blaho dítěte. Potřeby dětí začínají převažovat nad zájmem osvojitelů. Zájem o náhradní rodinnou péči v tomto období vzrůstá.

Fáze pátá – doba druhé světové války až současnost:

Jako vždy, po kterémkoliv válce, je velký počet sirotků. A na straně druhé je i velký počet bezdětných rodin. Z tohoto důvodu vzrůstá zájem o adopci. Rozšiřují se poznatky v řadách oborů např. v psychologii, v pedagogii a také v pedagogice. Bohužel, v 50tých letech stále převládá kolektivní výchova dětí nad rodinnou výchovou, i když jsou již známy poznatky o blahodárném vlivu rodinného prostředí na vývoj dítěte. Je vybudována celá soustava ústavů pro děti „bez rodin.“ V roce 1963 byl přijat nový zákon č.94/1963 Sb. o rodině, účinný od 1.4.1964, který po několika novelách platí dodnes. Tento zákon upřednostňuje rodinnou výchovu před ostatními institucemi.⁴

---

³ VODÁK P. a kol. Problémy osvojení dětí, Praha, Státní zdravotnické nakladatelství, 1967, s. 18

⁴ MATĚJČEK, Z. a kol. Náhradní rodinná péče, Praha: Portál, 1999, s. 17-21

V současnosti jsou na prvním místě zájmy dítěte. Velký vliv má Úmluva o právech dítěte přijatá OSN v roce 1989 a v roce 1991 ratifikována tehdejšími Federálním shromážděním České a Slovenské federativní republiky. Je to důležitý dokument, který shrnuje dosavadní přístupy k dítěti a poznávání jeho postavení ve společnosti. Zaměřuje se na potřeby dítěte, požadavky a pozvolna se z nich vyvíjející práva. Ta se snaží definovat a následně pak hledat, byť často i v rozporných situacích, způsoby a cesty, jak tyto potřeby a požadavky naplňovat se snahou zabezpečit každému dítěti rozvoj všech jeho sil a schopností a optimální začlenění do společnosti.

Postupem času ovšem klesá počet právně volných dětí k adopci a tak se začíná uplatňovat mezinárodní adopce. Mezinárodní adopce je upravena Úmluvou o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, kterou vypracovala a přijala Haagská konference mezinárodního práva soukromého 29.5.1993. V České republice vstoupila v platnost tato úmluva 1.6.2000 a spolu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí umožňuje osvojení dětí do ciziny a z ciziny. O mezinárodní adopci se zmiňují dále v textu.

Historie pěstounské péče

Také pěstounská péče má svoji historii. Za předchůdce placené pěstounské péče lze považovat instituci kojných, se kterými se můžeme setkat již v období starověku. Ženy z tzv. vyšších tříd si za peníze najímaly ženy, které kojily jejich děti, především z důvodu vlastního ideálu ženské krásy, se kterým se kojení neslučovalo.

Ve středověku se kojné a chůvy staly součástí služebnictva. V některých evropských zemích byly děti svěřovány kojným na venkov a pokud toto období děti přežily, byly pak vráceny zpět ke svým rodičům.

Koncem 18. století, v době osvícenství, byly zřizovány nalezince i když i nadále existují placené chůvy a kojné, kterým se v té době začíná úředně říkat „pěstouni“. K placené kojné odchází dítě krátce po narození, kde v ubohých venkovských poměrech zůstává až do svých šesti let.

Pokud se nechtěla pěstounka o dítě bezplatně starat, po dovršení šesti let, je dítě vráceno zpět do ústavu. Z ústavu jsou děti posílány do kláštera a dále

potom do své domovské obce. V této době mnohdy dítě končilo v nějaké pastoušce a nebo začalo chodit po žebrotě.

V roce 1868 vznikají okresní sirotčince na základě zemského chudinského zákona, které alespoň částečně zlepšují situaci dětí bez rodin.

Od roku 1918 se v Československé republice péče o děti osiřelé a opuštěné neustále zlepšuje. Od roku 1931 stát spravoval dětské domovy a okresy spravovaly sirotčince. Dětské domovy, které byly určeny spíše k dočasnému pobytu opuštěných a ohrožených dětí disponovaly maximální kapacitou 20 míst, takže si zachovávaly domácí charakter. Po krátkém pobytu odtud děti odcházely buď do svých vlastních rodin, nebo byly pro ně vyhledány vhodné rodiny pěstounské či adoptivní, v nejhorším případě přecházely do ústavů.

Pěstounská péče se v té době dělila na čtyři typy:

1. Pěstounská péče nalezenecká

Dítě bylo svěřeno pěstounům do jeho deseti let (později do šestnácti let) a pak se vrátilo zpět do ústavu.

2. Pěstounská péče řízená a kontrolovaná Okresními péčemi o mládež

Pěstouni, kteří museli být mravně bezúhonní, v dobrém fyzickém a psychickém stavu, měli práci a trvalé bydliště, byli vybráni pracovníky Okresní péče o mládež.

3. Pěstounská péče v tzv. koloniích

Do kolonií se sdružovaly rodiny, kterým byly svěřovány děti do pěstounské péče. Vzhledem k blízkosti umístění rodin, byla snažší kontrola případně pomoc s výchovou svěřených dětí.

4. Pěstounská péče na základě soukromé dohody mezi rodiči dítěte a pěstouny

Touto formou byly většinou svěřovány děti do výchovy prarodičům případně jiným příbuzným. Je to jediný typ pěstounské péče, který přetrval z doby první republiky až do sedmdesátých let.

Po roce 1948 dochází k podstatným změnám. Zařízení, která měla status nalezinců, byla přejmenována na „ústav péče o dítě“. Po roce 1950 dochází

ke zrušení pěstounské péče ve všech formách, kromě příbuzenské. Znovu byla obnovena až po 23 letech.⁵

1.2. Systém náhradní péče

V systému náhradní péče se ocitají děti, které z různých důvodů nemohou vyrůstat ve vlastní rodině, tzn., že jsou vychovávány lidmi, kterým se nenarodilo. Mezi těmito dětmi mohou být buď úplní sirotci, ale většinou jsou to děti, které mají své rodiče. Rodiče, kteří se o tyto děti:

- a) nechtějí starat – tzn. neumějí poskytnout dětem potřebnou péči, zanedbávají je a někdy i opouštějí
- b) neumějí nebo nedovedou starat – tzn. nejsou schopni zabezpečit dítěti přiměřený vývoj a uspokojit jejich základní potřeby z důvodů vlastní nezralosti, nebo když je dítě handicapované
- c) nemohou starat – tzn. z důvodů nepříznivých situací a podmínek (nemoc, úmrtí v rodině, přírodní katastrofy apod.).

V naší republice existují dva typy náhradní péče:

Náhradní rodinná péče – forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno „náhradními“ rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Náhradní rodinná péče má podle zákona o rodině i podle mezinárodních úmluv přednost před ústavní výchovou. Patří sem :

- a) osvojení (adopce)
- b) pěstounská péče

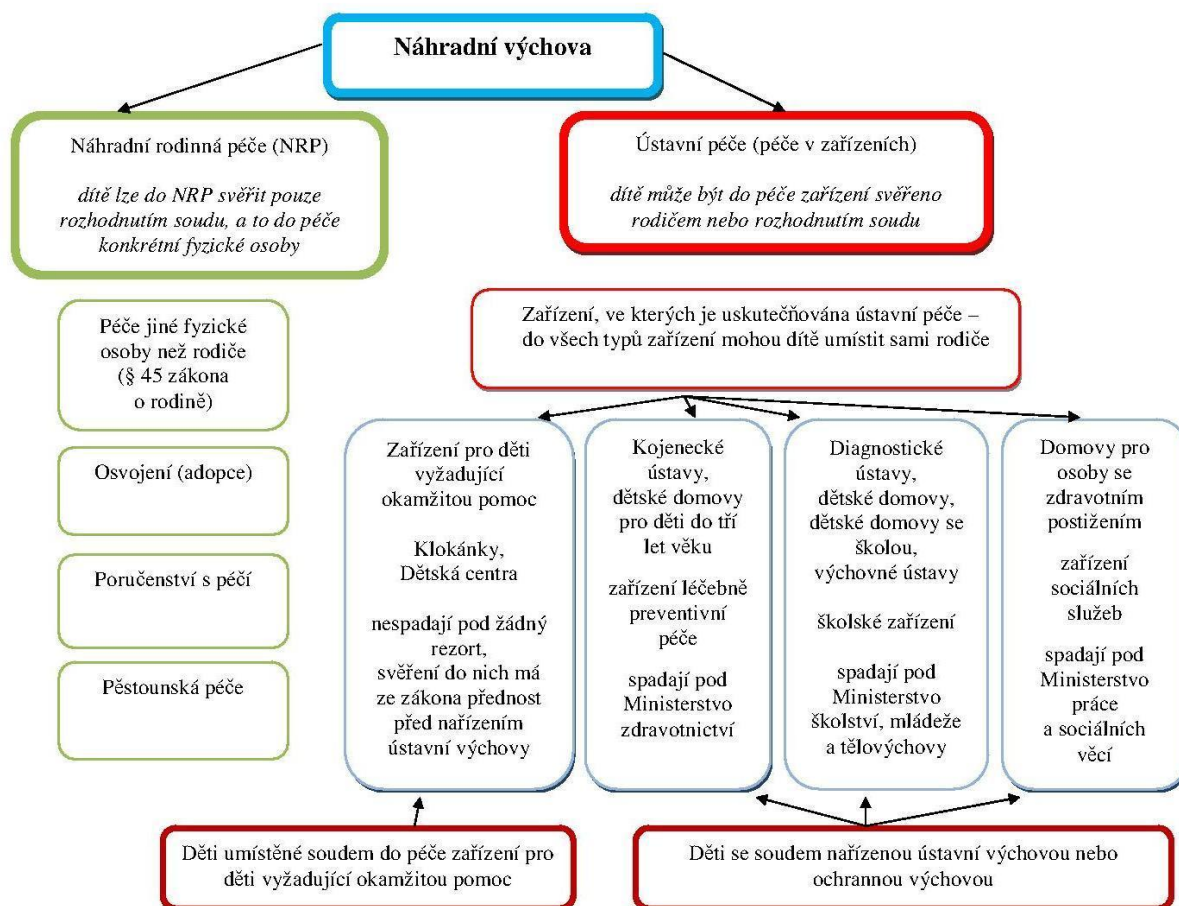
Náhradní výchovná péče – forma péče o děti, které nemohou být z nejrůznějších důvodů vychovávány ve vlastní rodině a nejsou vhodné ke svěřením do náhradní rodiny. Nejčastější formou je ústavní péče, kde je dítě vychováváno až do své dospělosti⁶. Jedná se o kojenecké ústavy, dětské domovy a ústavy.

---

⁵ MATĚJČEK, Z. a kol Náhradní rodinná péče, Praha: Portál, 1999, s. 25-30

⁶ <http://www.adopce.com/beta/adopce/uvod.php?stranka=2>

Schéma č.1: Rozdělení náhradní výchovy

ZDROJ: http://www.nahradni.rodina.cz/nahradni_vychovaI.html

Veškeré vztahy, vazby, formy, zodpovědnost jsou v kompetenci především

- Ministerstva zdravotnictví
- Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy
- Ministerstva práce a sociálních věcí.

Dalšími účastníky v systému náhradní rodinné péče jsou krajské úřady, obecní úřady s rozšířenou působností a obecní úřady.

Tyto vztahy, práva a povinnosti jsou také uzákoněny především v :

- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č.359/99 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č.109/2002 Sb. o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy
- Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (*Sdělení MZV č.43/2000 Sb.*)
- Zákon č.2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
- Úmluva o právech dítěte č.104/1991 Sb.

2. Formy náhradní rodinné péče

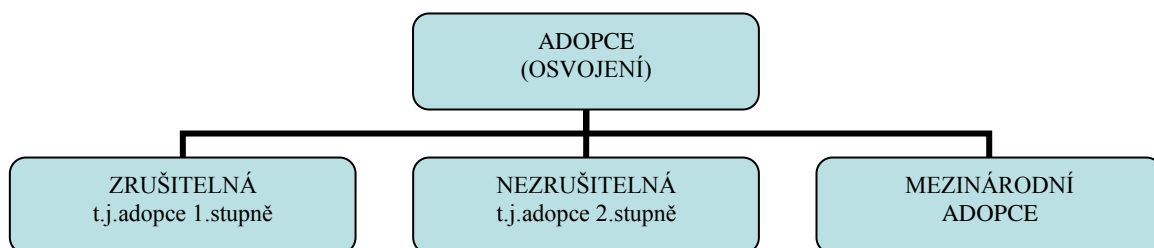
„ Děti jsou hosté, a jde o to, nabídnout jim pěkné místo, podporovat je a dodávat jim jistotu tak dlouho, dokud nebudou schopny jít vlastní cestou. Vychovávat dítě znamená především respektovat jeho dětskou osobnost se všemi jeho zvláštnostmi a bezpodmínečně ho milovat. Výchova je záležitostí srdce a vyžaduje mnoho trpělivosti.“⁷

Dítě má právo vyrůstat ve své spokojené rodině. Bohužel ne každé dítě tuto možnost má. V tu chvíli nastupuje stát, aby dítěti zajistil náhradní péči. Při rozhodování o formě náhradní péče je potřeba zohlednit individuální situaci a potřeby každého dítěte. Pro názornost uvádím rozdělení různých forem náhradní péče.

Přehled typů náhradní péče:

a) ADOPCE

Schéma č.2: Rozdělení adopce

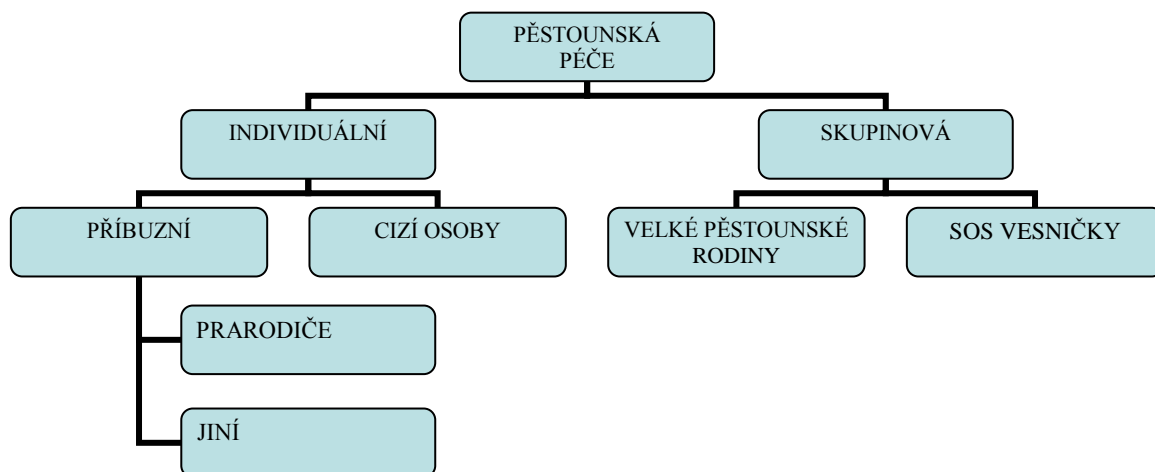

Zdroj: Matějček Z. a kol.: Osvojení a pěstounská péče, Praha : Portál 2002, s. 13

⁷ PREKOPOVÁ J., SCHWEIZEROVÁ CH.: Děti jsou hosté, kteří hledají cestu, Praha: Portál 1990, s. 6

PĚSTOUNSKÁ PÉČE

Schéma č.3: Rozdělení pěstounské péče

Zdroj: Matějček Z. a kol.: Osvojení a pěstounská péče, Praha: Portál 2002, s.13

c) PORUČENSTVÍ A OPATROVNICTVÍ

d) HOSTITELSKÁ PÉČE

e) ÚSTAVNÍ VÝCHOVA

2.1. ADOPCE (OSVOJENÍ)

Osvojení nebo-li adopce je nejvyšší a pro dítě z právního hlediska nejvýhodnější typ náhradní rodinné péče. V českém právu je tento vztah vymezen v zákoně č.94/1963 Sb. v ustanoveních § 63 – 77.

„Osvojení jako jedna z forem náhradní výchovy je považováno za nejlepší formu náhradní rodinné péče. Je tomu tak především proto, že osvojené dítě získá nejen náhradní rodiče, ale novou rodinu v širokém smyslu slova.“⁸ Při osvojení přijímají manželé či jednotlivci za vlastní opuštěné dítě,

⁸ NOVOTNÁ V., PRŮŠOVÁ L., K vybraným otázkám osvojování dětí, Praha: LINDE 2004, s. 10

kterému se snaží nahradit chybějící stabilní rodinné prostředí. Jde o vzájemný vztah, kdy osvojitelé si přejí mít dítě a dítě si přeje mít fungující rodinu. Je to vztah, který je založen na vzájemné lásce a respektu. Osvojením vzniká mezi osvojitelem a dítětem vztah jako mezi biologickými rodiči a vlastními dětmi. Osvojitelé mají stejnou rodičovskou zodpovědnost jako by vychovávali vlastní dítě.

Podmínkou osvojení je tzv. právní uvolnění.

Právně volné dítě je dítě:

- k jehož osvojení dali souhlas rodiče dítěte
- souhlasu rodičů není třeba, pokud o dítě po dobu nejméně 6-ti měsíců neprojevovali opravdový zájem
- souhlasu rodičů také není třeba, pokud po dobu nejméně 2 měsíců po narození neprojevili žádný zájem
- jehož rodiče zemřeli
- jehož rodiče byli zbaveni rodičovské odpovědnosti
- jehož rodiče nemají způsobilost k právním úkonům.

„Ne všechny právně volné děti mají šanci na osvojení. Nejčastěji bývají osvojovány děti kojeneckého nebo batolecího věku, zdravé a z tzv. běžné populace nebo takové, na nichž není případně minoritní původ patrný.“⁹
Osvojitelem může být jen zletilá osoba, která způsobem svého života zaručuje, že osvojení bude dítěti ku prospěchu. Věkový rozdíl mezi osvojencem a osvojitelem musí být přiměřený. Dítě si může osvojit osamělá osoba nebo manželé. Osvojit lze jen nezletilého staršího jednoho roku a to jen za předpokladu, že je mu osvojení ku prospěchu.

O osvojení rozhoduje soud. Před rozhodnutím soudu o osvojení musí uplynout doba nejméně 3 měsíců, to je doba tzv. předadopční péče. V této době je dítě umístěno do rodiny žadatelů o osvojení.

---

⁹ <http://www.fod.cz/stranky/adopce/nrp/osvojeni.htm>

Druhy osvojení:

a) *podle míry začlenění dítěte do nové rodiny a míry zachování vztahu s jeho původní rodinou:*

- úplné – plně zanikají vztahy k původní rodině
- neúplné – zůstává zachováno např. dědické právo, subsidiární vyživovací povinnost vůči původní rodině a nedochází k úplnému právnímu začlenění do rodiny osvojitele (toto zatím české právo neumožňuje).

b) *podle osvojitelů*

- individuální – osvojení jedním osvojitelem (partnerem biolog. rodiče)
- společné – osvojení partnerskou dvojicí.

c) *podle možnosti zrušení*

- zrušitelné (jednoduché, prosté, I. stupně) – je možno toto osvojení zrušit, např. na základě rozhodnutí po dosažení plnoletosti, v matrice zůstávají zapsáni i původní rodiče dítěte. Zrušením osvojení vznikají znovu vzájemná práva a povinnosti mezi osvojencem a původní rodinou. Osvojenec bude mít opět původní příjmení.
- nezrušitelné (II. stupně) – v matrice dochází k trvalému nahrazení původních rodičů adoptivními (české právo umožňuje obě varianty, v praxi převažuje tendence k osvojení nezrušitelnému)¹⁰. Nezrušitelně lze po roce věku osvojit i dítě, které bylo původně osvojeno zrušitelně.

Mezinárodní osvojení

Mezinárodní osvojení je upraveno Úmluvou o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, kterou vypracovala a přijala

---

¹⁰ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Osvojen%C3%AD>

Haagská konference mezinárodního práva soukromého 29. 5. 1993. Česká republika tuto Úmluvu ratifikovala 11. 2. 2000 (platnost je od 1.6.2000) a je publikována ve Sbírce mezinárodních smluv jako Sdělení MZV č.43/2000 Sb. Tato Úmluva, spolu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, umožňuje osvojení dětí do ciziny a z ciziny. Jasně stanoví postup pro osvojování dítěte do zahraničí, určuje povinnosti a kompetence jednotlivých institucí a definuje právo dítěte na přednostní osvojení v zemi jeho původu. Tato forma náhradní rodinné péče je vhodná pro právně volné děti, pro které se nepodaří nalézt vhodnou rodinu v České republice. “Ústředním orgánem, který je ve smyslu Úmluvy o ochraně dětí a mezinárodním osvojení odpovědný za celý proces mezinárodního osvojení v České republice, je Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. Ten přebírá do evidence žadatele o osvojení dítěte z ciziny, kteří s tím musí souhlasit, a děti, pro které se nepodařilo najít vhodné žadatele o osvojení v České republice, a to z evidence Ministerstva práce a sociálních věcí. Má také přehled o zahraničních žadatelích, kteří žádají o osvojení dítěte z České republiky. Úřad spolupracuje jen se smluvními státy Úmluvy o ochraně dětí a spoluprací při mezinárodním osvojení, a to zejména proto, že ve smluvních státech má pro spolupráci partnera, ústřední orgán toho určitého smluvního státu.”¹¹.

Mezinárodní osvojení realizované podle této úmluvy zaručuje dítěti i žadatelům právní jistotu, že při splnění všech podmínek upravených mezinárodní smlouvou bude osvojení ku prospěchu dítěte a rozhodnutí bude uznáno i v ostatních smluvních státech.

2.2. PĚSTOUNSKÁ PÉČE

Dalším typem náhradní rodinné výchovy je pěstounská péče. Tato péče je upravena v zákoně č. 94/1963 Sb. o rodině, ve znění pozdějších předpisů, v zákoně č.359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů a v zákoně č.117/1995 Sb. o státní sociální podpoře (dávky

---

¹¹ NOVOTNÁ,V., PRŮŠOVÁ L.: K vybraným otázkám osvojování dětí: Praha, LINDE 2004, s. 125

pěstounské péče). Jedná se o zvláštní formu státem řízené a kontrolované výchovy. Tato forma výchovy je určena pro děti, které nemohou, ať z právních nebo faktických (např.: sociálních, zdravotních) důvodů, být osvojeny. Nebo také pro děti, u kterých ústavní péče narušuje jejich vývoj. Tato forma péče dítěti zajišťuje rodinu s dostatečně hmotným zabezpečením a přiměřenou odměnu pro Ty, kteří se o tyto děti starají.

Dítě může být svěřeno do pěstounské péče fyzické osobě nebo do společné pěstounské péče manželům. Od adopce se liší především tím, že vztah pěstounů s dítětem je volnější. Pěstounskou péčí mezi nimi nevzniká příbuzenský vztah. Může být zachován vztah dítěte s původní biologickou rodinou.

Předpoklady vedoucí ke svěřeni dítěte do pěstounské péče:

- děti nejsou tzv. právně volné
- starší děti
- děti jiného etnika
- děti s vážnějším postižením (psychickým nebo fyzickým).

Pěstounská péče vzniká rozhodnutím soudu. Pěstoun zastupuje dítě jen v běžných záležitostech, ale k výkonu mimořádných záležitostí (např.: volba školy, cestování do zahraničí) musí žádat o souhlas zákonného zástupce. Pěstoun není zákonným zástupcem dítěte a nemá k dítěti vyživovací povinnost. Pěstoun je povinen řádně o dítě pečovat.

Pěstouni jsou za péči o dítě odměňováni, pobírají tzv. dávky pěstounské péče.

Druhy pěstounské péče:

a) *Individuální PP*

- pěstounská péče cizích osob:

tato pěstounská péče je poskytována v běžném rodinném prostředí. Většinou v rodině, kde pěstouni vychovávají i vlastní děti. Tím, že pěstouni jsou neustále vedeni k tomu, aby se nevžívali do role rodičů, mají větší možnost než rodiče adoptivní, přijímat dítě takové jaké je. Snáze se vyhnout

prejpatému očekávání a realističtěji nahlíží na účinnost své výchovy¹² (např.: špatný prospěch ve škole lépe přijmou).

- pěstounská péče příbuzných (většinou prarodičů) :

ti ve svém vnukovi, vnučce vidí pokračovatele rodu. Vkládají do dítěte veškeré naděje. Jejich výchova je charakteristická přemírou lásky a shovívavosti, což do budoucna může vést k výchovným problémům.

b) *Skupinová PP*

Skupinová pěstounská péče probíhá v tzn.“ zařízení pro výkon pěstounské péče“¹³.

- velké pěstounské rodiny, které přijaly 4 a více dětí. Tento typ skupinové pěstounské péče je založen na principu manželské dvojice, která se stará nejen o vlastní děti, ale i o děti přijaté.
- SOS vesničky, kde pěstounskou péči vykonává matka – pěstounka spolu ještě s další osobou. Děti (zpravidla 6 a více) spolu s matkou – pěstounkou bydlí v domečku. Základní myšlenka spočívá v tom, poskytnout osiřelému dítěti péči v prostředí co možná nejpodobnějším poměrům v běžných rodinách a nerozdělovat sourozence původní rodiny. V České republice jsou v současné době tři SOS vesničky a to: v Brně – Medlánkách, v Doubí a v Chvalčově. „Kromě standardních SOS vesniček existují v blízkém okolí vesničky v Doubí i dva domy pro matky – pěstounky v důchodu, dům pro odrostlou mládež v Dalovicích a SOS Komunita mládeže v Brně pro dospívající z SOS dětské vesničky Chvalčov.“¹⁴

U skupinové pěstounské péče je hlavním problémem to, že pokud je do velké pěstounské rodiny přivedeno více postižených dětí nebo více dětí stejného věku oslabuje se přínos rodinné výchovy a prostředí dostává ráz jakéhosi „rodinného dětského domova“.

¹² MATĚJČEK Z. a kol.: Náhradní rodinná péče, Praha: Portál 1999, s. 47

¹³ MATĚJČEK Z. a kol. Osvojení a pěstounská péče, Praha, Portál 2002, s. 16

¹⁴ http://cs.wikipedia.org/wiki/SOS_d%C4%9Btsk%C3%A9_vesni%C4%8Dky

c) *PP na přechodnou dobu*

Jedná se o zvláštní druh pěstounské péče, jenž byl do zákona o rodině začleněn v souvislosti s novelizací zákona č.359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, a to zákonem č.134/2006 Sb., s účinností od 1.6.2006. Jedná se o rodinnou, individuální formu péče, státem podporovanou, která by měla být nezletilým dětem poskytována po nezbytně nutnou, relativně krátkou dobu, v domácnostech pěstounů nebo zařízeních pro výkon pěstounské péče. Je určena pro děti, které náhle nemohou zůstat ve své rodině, ale jejich situace neodpovídá osvojení nebo dlouhodobé pěstounské péči.¹⁵ Jde o dočasný pobyt dítěte v pěstounské rodině, který je určen pro děti, jejichž biologičtí rodiče nejsou schopni zajistit momentálně řádnou výchovu (např.: jsou dlouhodobě hospitalizováni v nemocnici). A nebo je určena pro děti, u kterých se čeká na souhlas biologického rodiče s osvojením. O svěřeni dítěte do přechodné pěstounské péče rozhoduje soud, jehož povinností je každé 3 měsíce přezkoumat, zda trvají důvody pro pobyt dítěte u pěstounů na přechodnou dobu. Soud pěstounskou péči na přechodnou dobu zruší z vážných důvodů, nebo jestliže splnila svůj účel a nebo pokud o to pěstouni sami požádali.

Pěstounská péče zaniká:

- zletilostí dítěte
- ve vážných situacích na základě rozhodnutí soudu o zrušení pěstounské péče
(např. dítě má možnost vrátit se do své původní biologické rodiny)
- úmrtím pěstouna nebo dítěte.

2.3. PORUČENSTVÍ A OPATROVNICTVÍ

Poručenství a opatrovnictví se uplatňuje v případě nutnosti ochrany zájmů nezletilých dětí ze strany jiných subjektů než rodičů a na základě soudního rozhodnutí.

---

¹⁵ http://www.mpsv.cz/files/clanky/7296/Pestounska_pece_na_prechodnou_dobu.pdf

Poručenství

Poručenství je zvláštní formou pěstounské péče, kterou do našeho práva vnesla novela zákona č.94/1963 Sb. o rodině, z roku 1998. Dítěti je stanoven, na základě soudního rozhodnutí poručník a to v případě, že:

- rodiče dítěte zemřeli
- byli zbaveni rodičovské odpovědnosti a nebo byl pozastaven výkon této odpovědnosti
- nemají způsobilost k právním výkonům¹⁶.

Poručník je zákonným zástupcem dítěte, ale nevzniká mezi nimi takový poměr, jako mezi rodiči a dítětem. Předpokladem poručenské péče je proto tzv. právní uvolnění dítěte, kdy rodiče nemají rodičovskou zodpovědnost. Rodiče tedy nemohou do poručenské péče nijak zasahovat. Poručníkem může být osoba zletilá, plně způsobilá k právním úkonům a svým způsobem života zaručuje, že bude jednat v zájmu dítěte. Poručník nemá vyživovací povinnost vůči dítěti a má nárok na stejné dávky státní sociální podpory jako pěstoun. Poručník dítě zastupuje, vychovává a spravuje jeho majetek místo jeho rodičů. Poručník je povinen soudu podávat zprávy o osobě poručence a účty ze správy jmění, zpravidla 1x ročně. V důležitých rozhodnutích poručníka, týkajících se dítěte, musí dojít ke schválení soudem.

Poručenství zaniká:

a) *ze zákona*

- smrtí poručence nebo poručníka
- dosažením zletilosti poručence
- osvojením poručence (nezletilého)
- zrušením pozastavení rodičovské odpovědnosti alespoň u jednoho z rodičů
- když je vrácena alespoň jednomu z rodičů plná způsobilost k právním úkonům.

---

¹⁶ MATĚJČEK Z. a kol. Osvojení a pěstounská péče, Praha, Portál 2002, s. 18

b) *zproštění*

- na návrh
- nikdo nemůže nutit osobu, aby vykonávala toto poručenství.

c) *odvoláním*

- pro nezpůsobilost poručníka vykonávat tuto funkci
- v případě rozvodu manželů, kteří vykonávali funkci poručníků.

Opatrovnictví

Opatrovnictví je další formou náhradní rodinné péče. Opatrovník není zákonným zástupcem dítěte, ale vykonává pouze jen některá rodičovská práva a povinnosti. Tato rodičovská práva a povinnosti jsou stanovena na základě soudního rozhodnutí. Funkce opatrovníka skončí provedením úkonu, pro který byl ustanoven.

Druhy opatrovnictví:

a) *krátkodobé* – kolizní opatrovník - § 37 Zákona č.94/1963 Sb., o rodině ZOR

-opatrovník v řízení o osvojení - § 68b ZOR

b) *dlouhodobé* – opatrovník pro správu jmění dítěte - §37b ZOR

- opatrovník v případě omezení rodiče ve výkonu jeho rodičovské odpovědnosti - § 44 ZOR.

2.4. HOSTITELSKÁ PÉČE

Hostitelskou péčí se rozumí pobyt dítěte z ústavu u jiných osob než rodičů. Hostitelskou péčí lze povolit i u dítěte, u kterého doposud nebyla ústavní výchova nařízena a které se v ústavu nachází na základě předběžného opatření. Tento pobyt je možný od r. 2000 na základě § 30 zákona č. 359/1999 Sb. , o sociálně – právní ochraně dětí.

Jedná se o krátkodobé pravidelné nebo nepravidelné návštěvy (víkendy, prázdniny) u hostitelské rodiny. Hostitelskou péči může povolit ředitel ústavu nebo jiný pověřený pracovník ústavního zařízení a to za těchto podmínek:

- k pobytu dá předchozí písemný souhlas obecní úřad s rozšířenou působností místa trvalého bydliště dítěte
- jestliže dítě pobývá v ústavu na základě žádosti rodičů, je třeba i jejich souhlasu
- pokud je místo trvalého pobytu hostitelské rodiny (žadatelů) odlišné než u dítěte, musí si obecní úřad vyžádat před vydáním souhlasu vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností místa trvalého pobytu žadatelů¹⁷.

Dlouhodobá hostitelská péče je využívána u dětí, které by měly přejít do osvojení nebo do pěstounské péče, ale doposud nejsou splněny všechny právní předpoklady anebo se ověřuje, zda se dítě s novou rodinou sžije. Jedná se především o děti starší, zdravotně handicapované nebo s výchovnými problémy. Víkendová hostitelská péče je vhodná u starších dětí, které nemají šanci na náhradní rodinnou péči a prostřednictvím hostitelské rodiny mají možnost poznat život ve funkční rodině. Tato rodina takovému dítěti nabízí významné podněty, zážitky a napomáhá mu při jeho začleňování do společnosti.

2.5. ÚSTAVNÍ PÉČE

Vzhledem k tomu, že má bakalářská práce je zaměřena především na náhradní rodinnou výchovu, tak náhradní ústavní péči popíši pouze okrajově.

Ústavní výchova je typem náhradní kolektivní péče o dítě.

Děti jsou dávány do ústavů z různých důvodů. Mezi základní důvody umístění dítěte do ústavu patří:

- pokud nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit
- jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo narušena

---

¹⁷ http://www.fod.cz/stranky_adopce/nrp/host_pece.htm

- pokud jiná výchovná opatření nevedla k nápravě.¹⁸

Ústavní výchova se může týkat jen osoby nezletilé. Z důležitých důvodů (např.: příprava na budoucí povolání) může být tato výchova prodloužena až do 26 let. Před nařízením ústavní výchovy musí soud zjistit, zda výchovu dítěte nelze zajistit jiným způsobem. Je potřeba zjistit, zda tuto výchovu nelze zajistit náhradní rodinnou péčí, která má přednost před ústavní.

Současná úprava ústavní výchovy je poněkud roztržštěná, protože tato problematika náleží do resortu třem ústředním orgánům státní správy.

Rozdělení kolektivních výchovných zařízení:

a) Pro děti od narození do 3 let:

- kojenecké ústavy
- dětské domovy do 3 let
- dětská centra.

Tato zařízení spadají pod Ministerstvo zdravotnictví ČR.

b) Pro děti od 3 let do 18-ti let:

- dětské domovy
- dětské domovy se školou
- dětské diagnostické ústavy
- výchovné ústavy pro mládež
- domovy pro děti vyžadující zvláštní péči.

Tato zařízení spadají pod resort školství.

c) Pro děti handicapované

- ústavy sociální péče.

Tato zařízení spadají do resortu sociálních věcí.

---

¹⁸ Zákon o rodině 94/1963 Sb., § 46, ve znění pozdějších předpisů

Pobyt v ústavech může být:

- a) *krátkodobý* – snaha pomoci rodinám při řešení jejich nenadálých problémů (ekonomických, bytových, výchovných).
- b) *dlouhodobý* (celoroční).

Snahou je, aby pobyt dítěte v ústavu byl co nejkratší dobu. V ústavech zůstávají především děti, které nejsou vhodné pro pěstounskou péči nebo pro adopci.

Mezi základní předpoklady pro přijetí dítěte do ústavní výchovy patří:

- a) *zdravotní postižení* (genetické vady, zátěž v rodině např. alkohol)

- tělesné
- duševní
- smyslové
- kombinované

- b) *sociální předpoklady*

- nezáměr rodičů
- nezletilé matky
- nechtěné dítě narozené mimo manželství
- rodiče ve výkonu trestu
- týrání dítěte
- ekonomické a podobné problémy
- zanedbávání péče o dítě
- rodiče se o dítě nechtějí, neumějí nebo nemohou postarat.

- c) *zdravotně-sociální předpoklady*

- nutná intenzivní rehabilitační péče o postižené dítě.

V posledních letech zaznamenala ústavní výchova velký pokrok. Ústavní výchova se změnila na ústavní výchovu „rodinného typu.“ Malá skupinka dětí (6-8 dětí) má svého vychovatele, kteří je učí běžným denním povinnostem. Učí je práť, žehlit apod.

Bohužel i přes veškerou snahu a vybavení ústavní výchova nemůže dítěti nikdy nahradit rodinou výchovu. Rodinu, ve které zažívají pocit lásky, bezpečí, podpory a tolerance.

Zvláštním typem zařízení jsou tzv. „Klokánky.“ Jsou to zařízení pro děti, které potřebují okamžitou pomoc. Tato zařízení jsou určena dětem, které se ocitly bez jakékoliv péče, jsou ohroženy na životě, týrány nebo zneužívány. Jsou zde uspokojovány základní životní potřeby dítěte a je zde dítěti poskytnuta základní zdravotní a psychologická pomoc. Do těchto zařízení jsou děti přijímány bez rozdílu věku.

V současné době připravuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy novelizaci zákona č. 109/2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních.

3. Zprostředkování náhradní rodinné péče

Většina holčiček sní o tom, že jednou budou mít vlastní rodinu, vlastní dítě. Vždyť skoro každá holčička si hrála s panenkou, kterou krmila, přebalovala a připadala si jako ta nejúžasnější máma na světě. Bohužel, osud tomu chce někdy jinak. Jsou mezi námi lidé, kteří nemohou mít z různých důvodů vlastní dítě. Nebo jsou mezi námi takoví lidé, kteří mohou svou lásku dát nejen svým dětem, ale i dětem, které neměly štěstí na vlastní spokojenou rodinu.

Vzájemný vztah mezi rodiči a dětmi může tedy vzniknout dvěma způsoby. Vztah mezi rodiči a dítětem vznikne na základě genetiky – vztah s biologickými rodiči. Tento svazek existuje bez ohledu na vnější okolnosti. A druhý vzájemný vztah může vzniknout na základě spojení, na jehož začátku je slib. Je to vztah, založený na slibu stát se trvalou rodinou dítěti, které se narodilo někomu jinému.¹⁹

Pokud budoucí žadatelé - rodiče došli k přesvědčení, že mají dost fyzických a psychických sil a jsou schopni poskytnout rodinné zázemí „cizímu“ dítěti, mohou začít uvažovat o zprostředkování náhradní rodinné péče.

Podstata zprostředkování spočívá ve vyhledávání dětí vhodných k osvojení a pro pěstounskou péči a v nalezení vhodných osvojitelů nebo pěstounů pro tyto děti.

Je nutné se zde zmínit o novele zákona o rodině č.91/1998 Sb., která je úzce propojena se zákonem č.359/1999Sb, o sociálně-právní ochraně dětí, a která podrobně upravuje zprostředkování osvojení a pěstounské péče a spolupráci institucí, které při zprostředkování a rozhodování o osvojení působí.²⁰

---

¹⁹ SCHOOLEROVÁ, J.E: Adopce, vztah založený na slibu, Praha: Návrat domů 1993, s. 7

²⁰ NOVOTNÁ V., PRŮŠOVÁ L., K vybraným otázkám osvojování dětí, Praha: LINDE 2004., s. 10

3.1. MOTIVACE

Každý, kdo začal přemýšlet o náhradní rodinné péči měl jiný důvod, jinou motivaci. Motivace, to je první krok na cestě k přijetí „cizího“ dítěte do vlastní rodiny.

Mezi základní motivace pro přijetí dítěte do náhradní péče je instinkt. Touha mít dítě je dána přírodní zákonitostí v člověku. I když v současné době přibývá párů, kteří dají před vlastní rodinou přednost kariéře.

Na dalším stupni motivací stojí motivace psychologická a společenská. Rodičovství je věcí společenské prestiže. Tím, že „máme děti“ , se vyrovnáváme ostatním.

Mezi další důvody pro rodičovství patří:

- dítě znamená posílení rodinného společenství a přináší radost a zábavu. Jinak by byl život nudný
- máme-li děti, máme někoho, komu můžeme věnovat svou lásku, své myšlení, své snahy a naděje
- odkážeme mu svůj majetek – nač jinak by jsme se v životě tolik dřeli a lopotili²¹.

Před samotným rozhodnutím přijmout dítě do náhradní rodinné péče je důležité zvážit všechny okolnosti, posoudit všechny změny, které v životě dospělých nastanou a zamyslet se nad tím, jak nám dítě ovlivní náš život.

Na změny je také potřeba připravit i širší rodinu: sourozence, prarodiče a také všechny známé.

DESATERO PRO NÁHRADNÍ RODIČE:²²

1. Nebojme se přijmout své náhradní rodičovství! Slovo náhradní zde neznamená něco podřadného, naopak znamená pomoc

---

²¹ MATĚJČEK Z. a kol., Náhradní rodinná péče, Praha:Portál 1999, s. 55

²² <http://terezin.websites.cz/files/download/brozury/Desatero%20pro%20nahradni%20rodice.pdf>

- dítěti tam, kde je jí nejvíc potřeba. Důraz je na slovo rodičovství. To je skutečné a pravé.
2. Nebojme se o lásku dítěte! Není hlas krve. Prokázalo se v mnoha výzkumech, že dítě za matku a otce přijímá ty, kdo se k němu mateřsky a otcovsky chovají. Vzájemný vztah se vytváří soužitím čili sdílením života.
  3. Nebojme se práce na sobě samých! Je pravda, že biologičtí rodiče mají snazší cestu k porozumění dítěte v jeho individualitě a jedinečnosti. Adoptivní rodiče a ostatní se k tomu musí teprve propracovat. Dítě je tajemstvím, které musí teprve odhalovat. Nedočkavost, netrpělivost, dlouhodobé neuspokojení potřeby rodičovství jsou spíše na překážku. Překypují citem, který musí být regulován. Musí zkrátka víc na sobě pracovat.
  4. Zatajená pravda je v lidských vztazích nebezpečná! Nový svazek nemůže pojistit sebelepší zákon, nýbrž pravda.
  5. Dítě má o sobě vědět víc, než vědí ostatní! To proto, aby nebylo zaskočeno informacemi, kterým nerozumí, a které mohou poznamenat jeho vztah k rodinným vychovatelům.
  6. Nestačí sdělit, je třeba sdílet! Nečekat, až se dítě bude ptát, ale začít při vhodné příležitosti sami.
  7. Dítě není z nás, ale je naše! Nemusíme se bát nepříznivé genetické výbavy, ale musíme počítat s tím, že některé povahové rysy dítěte, jeho výkony, inteligence jsou vždy do určité míry dědictvím po předcích.
  8. S horším počítejme, lepším se nechme překvapit! Přepjatá očekávání, nadnesené ideály, které do dítěte vkládáme jsou nebezpečné.
  9. O původních rodičích dítěte jen to dobré! O původních rodičích mluvíme tak, abychom mohli eventuálně podrobnosti přidávat, ale nemuseli nic měnit.
  10. Otevřené rodinné společenství! Je potřeba, aby s rodiči byli zajedno příbuzní, prarodiče, známí. Aby se snažili pomáhat a spolupracovat.

3.2. OBDOBÍ PŘÍPRAV

Toto období je jedno z nejdůležitějších. V této fázi je důležité nedělat ukvapená rozhodnutí : například po zhlédnutí nějakého dokumentu o opuštěných dětech, či po přečtení citově zabarveného letáčku.

Je to období, které můžeme nazvat obdobím psychologické adaptace na novou roli. Dochází k zvažování všech pro a proti náhradní rodinné péče. Je to období upřímnosti nejen vůči sobě samému, ale především mezi manželi. Tímto obdobím by budoucí rodiče neměli procházet sami, ale o svém záměru přijmout do rodiny „cizí“ dítě by měli informovat i širší okruh své rodiny. Kladný přístup i ostatních členů je velmi důležitý při samotném konečném rozhodování. Je také důležité, aby i budoucí sourozenci, tety a strýcové, babičky a dědečkové přijali toto dítě za své. Konečné rozhodnutí je však plně „v rukách“ budoucích náhradních rodičů, jejich touze a srdci. Ještě než se budoucí rodiče rozhodnou vzít si dítě, měli by se zamyslet nad svým životním stylem, svými hodnotami a zodpovědně si odpovědět na tyto otázky:

- „Mám dost fyzických a duševních sil, abych dítě vychoval(a)?
- Jsem tolerantní a otevřený(á) vůči druhým?
- Zajistím dítě finančně?
- Co se mi v životě podařilo, co jsem dokázal(a)?
- Co se mi nepovedlo, co mi schází?
- Jaké bylo moje dětství?
- Jaké bylo a je mé manželství?
- Jsem ochoten(na) vzdát se svého pohodlí?
- Jsem opravdu schopen(na) věnovat se plně dítěti?
- Jsem ochoten(na) se přizpůsobit?
- Věřím, že přesvědčím okolí, že toto rozhodnutí je správné?
- Nebude pro mě dítě překážkou v profesní dráze?
- Dovedu si představit, co obnáší výchova dítěte?
- Dovedu si konkrétně představit, jaké by dítě mělo být?
- Dovedu posoudit, jaké dítě bych opravdu nedokázal(a) vychovávat?

- Mohu upřímně říci, čím mohu být dítěti prospěšný(á)?²³

Pokud budoucí rodiče odpověděli na všechny otázky a zvážili všechna pro a proti tohoto kroku, došli k přesvědčení, že mají dostatek fyzických a duševních sil k výchově dítěte, je nutné navštívit příslušný obecní úřad s rozšířenou působností nebo magistrát města, kde jim budou poskytnuty veškeré informace vedoucí k uskutečnění jejich rozhodnutí.

3.3. PROCES PŘED PŘIJETÍM DÍTĚTE DO NRP

3.3.1 Obecní úřad

Na obecním úřadě s rozšířenou působností v místě svého trvalého bydliště či na magistrátu, na odboru sociálních věcí a zdravotnictví, na oddělení péče o rodinu a děti se poprvé setkají s kvalifikovanou sociální pracovnící, která s nimi projde „celou cestu“ zprostředkování náhradní rodinné péče a která jim bude nápomocna při tomto procesu.

Sociální pracovníce s budoucími náhradními rodiči provede rozhovor, který je zaměřen na důvody a motivaci tohoto rozhodnutí. Dále jim sociální pracovníce vysvětlí jednotlivé druhy náhradní rodinné péče a probere s nimi jejich představy o budoucím dítěti (věk, etnikum, pohlaví, zda jsou ochotni přijmout i zdravotně či jinak postižené dítě). Po dokončení tohoto vstupního rozhovoru sociální pracovníce žadatelům vysvětlí, jaké další náležitosti jsou potřebné k podání žádosti o náhradní rodinnou péči. Předá jim formulář o zařazení do evidence osob vhodných stát se náhradními rodiči a dále dotazníky o zdravotním stavu, dotazník o požadavcích na svěřené dítě a dotazník pro žadatele o svěřením dítěte do své péče. Domluví se s nimi, aby na příští schůzku kromě vyplněné žádosti a dotazníků také přinesli:

- doklad o statním občanství nebo doklad o povolení trvalého pobytu
- rodný list
- oddací list

---

²³ MATĚJČEK Z. a kol: Osvojení a pěstounská péče, Praha, Portál 2002, s. 22

- fotografii
- dotazník o zdravotním stavu, který vyplní praktický lékař, v případě zdravotních obtíží také zprávu odborného lékaře
- zprávu zaměstnavatele o měsíčním příjmu a hodnocení, potvrzení o placení pojistného
- stručný životopis
- písemný souhlas s účastí na přípravě fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny
- písemný souhlas s tím, že orgán sociálně-právní ochrany zprostředkující osvojení nebo pěstounskou péči je oprávněn zjišťovat další údaje pro zprostředkování.

Všechny tyto uvedené doklady a podklady spolu se zprávou o sociálních poměrech v rodině žádající si o náhradní péči, stanoviskem obecního úřadu s rozšířenou působností k žádosti o náhradní rodinnou péči a výpisem z Rejstříku trestů tvoří spisovou dokumentaci, která je následně předána krajskému úřadu.

3.3.2. Krajský úřad

Krajský úřad podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, provádí posouzení žadatelů a zároveň rozhoduje o jejich zařazení do evidence osob žádajících o náhradní rodinnou péči.

Posouzení žadatelů se provádí dle § 27 zákona č.359/1999 Sb., a obsahuje tyto položky:

- zjištění bezúhonnosti žadatelů včetně všech osob žijících ve společné domácnosti
- posouzení zdravotního a psychického stavu včetně charakteristiky osobnosti, stability manželství, motivaci pro přijetí dítěte
- vyjádření dětí žadatele k přijetí dítěte do náhradní rodinné péče
- zhodnocení přípravy, kterou žadatelé absolvovali k přijetí dítěte

- posouzení schopnosti dětí, žijící v rodině žadatelů, přijmout dítě do rodiny.

Smyslem posouzení žadatelů je zjistit, zda budou dobrými náhradními rodiči.

Toto vyšetření se provádí v oblastech:

- a) *psychologické* – toto vyšetření probíhá na pracovišti náhradní rodinné péče krajského úřadu během několika setkání. Jedná se o formu rozhovorů a písemných testů. Pokud jsou žadatelé manželé, probíhá šetření nejprve s každým zvlášť a pak společně. Výsledkem těchto šetření je zpráva, ve které jsou shrnuty zkušenosti ze života žadatelů, jejich charakteristika, zkušenosti z manželství a jeho stabilita, postoje dětí k náhradní rodinné péči apod.

V průběhu psychologického vyšetření bude žadatelům také sděleno, zda se budou účastnit *přípravného kurzu pro budoucí rodiče*. Přípravného kurzu se nezúčastňují rodiče, kteří daný kurz absolvovali již dříve. Rodiče, kteří mají vlastní děti, absolvují zkrácenou verzi kurzu. Jedná se o několik jednodenních či vícedenních setkání, které vedou odborníci z oboru psychologie, pediatrie a sociální práce. Kurz probíhá formou přednášek, diskuzí a seminářů. Na základě tohoto kurzu získávají budoucí rodiče informace a vědomosti o specifických otázkách náhradní rodinné péče. Na kurzu je možné se také setkat s pěstouny či osvojiteli, kteří se rádi podělí o své zkušenosti s náhradní rodinnou péčí.

- b) *zdravotní* – toto posouzení provádí lékař příslušného krajského úřadu. Žadatelé se tohoto posuzování nezúčastňují. Tento lékař zhodnotí zdravotní stav na základě doložené zdravotní dokumentace.
- c) *sociální* - šetření se provádí přímo v místě bydliště a v domácnosti žadatelů.

Po odborném posouzení pak krajský úřad vydá Rozhodnutí, že se žadatelé zařazují do příslušné evidence (o pěstounskou péči nebo o osvojení).

3.4.OBDOBÍ OČEKÁVÁNÍ

Po splnění všech povinností a obdržení „Rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů o náhradní rodinnou péči“ nastává doba „čekání na nového člena rodiny – na dítě“. Tato doba může být různě dlouhá. Záleží především, jaké požadavky a představy o dítěti „budoucí rodiče“ uvedli. Dále je také důležitým kritériem i to, zda žadatelé mají zájem o osvojení či pěstounskou péči. Pokud žadatelé chtějí do náhradní rodinné péče (adopce) kojence, tak doba čekání je přibližně 4 – 5 let. Jestli požadavky budoucích rodičů nebyly příliš náročné, tzn. přijali by do náhradní rodinné péče i dítě romského původu nebo dítě s postižením, tak doba čekání je kratší. V případě pěstounské péče trvá doba čekání přibližně jeden rok.

Krajský úřad zjišťuje, zda pro určité konkrétní dítě není v evidenci žadatelů vhodná osoba či rodiče. Krajský úřad také musí přihlídnout k doporučení *poradního sboru*. Poradní sbor je tým odborníků (psychologové, dětské lékaři, ředitelé kojeneckých a dětských domovů atd.), kteří posuzují jednotlivé případy opuštěných dětí. „Z evidence žadatelů podle určitého pořadí a na základě komplexního zhodnocení žádostí budoucích rodičů doporučují konkrétním dětem vhodné rodiny.“²⁴ Pokud se nepodaří v daném kraji najít pro dítě vhodné žadatele, je tato žádost postoupena na ostatní krajské úřady.

Pokud Krajský úřad nalezne vhodné dítě, má povinnost o této skutečnosti neprodleně informovat konkrétní žadatele. Krajský úřad si tyto „budoucí rodiče“ pozve na pohovor, při kterém je informuje o životním osudu dítěte, jeho zdravotním a psychickém stavu.

„V případě, že tito žadatelé projeví skutečný zájem a odhodlání konkrétní dítě navštívit, bude dohodnuto, kdy a kam se mají dostavit. I zde budou hovořit s lékaři, psychology, sociálními pracovníky a vychovateli, kteří dítě důvěrně znají. Tato návštěva je velice důležitá jak pro budoucí rodiče, tak

---

²⁴ MATĚJČEK Z. a kol.: Osvojení a pěstounská péče, Praha, Portál 2002, s. 24

pro pracovníky určitého zařízení, neboť jejich stanovisko a hodnocení celkové situace musí být respektováno.²⁵

Jestliže se žadatelé rozhodnou dítě přijmout, tak na základě dohody s ředitelem zařízení, mohou tito žadatelé dítě opakovaně navštěvovat. Předání dítěte do nové rodiny může proběhnout až je odstraněna počáteční nedůvěra a nesmělost a je vytvořena vzájemná citová náklonnost. Je proto důležité neuspěchat tento krok.

Pokud se vztah mezi dítětem a žadatelem zdárně vyvíjí, je možno přistoupit k dalšímu kroku – předání dítěte do rodiny.

3.5. PŘEVZETÍ DÍTĚTE

Den, kdy je dítě předáno do nové rodiny je předem dohodnut s ředitelem zařízení a pracovištěm pro náhradní rodinnou péči při krajském úřadu.

„Nové vztahy jsou závažným zásahem do života dětí i náhradních rodin. Proto je zákonem zajištěna nezbytná doba nejméně tří měsíců před rozhodnutím soudu, tzv. předadopční nebo předpěstounská péče k adaptaci dítěte a žadatelů na novou situaci.“²⁶ Během této doby dochází k lepšímu vzájemnému poznávání a vytváření uspokojivého vztahu mezi dítětem a jeho novou rodinou. Během tohoto období rodinu také navštíví sociální pracovníce, která se zajímá především o adaptaci dítěte na novou situaci a radí a pomáhá při případných nesnázích novým rodičům.

Po uplynutí nejméně 3 měsíců, pokud se budoucí rodiče rozhodnou o přijetí dítěte do náhradní péče, vydá soud rozhodnutí o svěřeni dítěte do této péče.

Soudním rozhodnutím o svěřeni dítěte do nové rodiny celý proces zprostředkování náhradní rodinné péče končí. Pro dítě a jeho novou rodinu však teprve něco nového a snad i krásného začíná.

---

²⁵ MATĚJČEK Z. a kol.: Osvojení a pěstounská péče, Praha, Portál 2002, s. 25

²⁶ MATĚJČEK Z. a kol.: Osvojení a pěstounská péče, Praha, Portál 2002, s. 26

4. Praktická část

Praktická část mé bakalářské práce je rozdělena na dvě části.

V první části jsem se zaměřila na průzkum mezi laickou veřejností. Zajímalo mě především, jaká životní situace by je motivovala, aby uvažovali o přijetí dítěte do náhradní rodinné péče a zda o tom už někdy uvažovali. Tento průzkum jsem prováděla na základě krátkého dotazníku.

V druhé části jsem se zaměřila na rozhovory s ženami, které mají děti v pěstounské péči nebo mají děti osvojené. Především mě zajímalo, co bylo původním motivem (impulsem) pro rozhodnutí, vzít si cizí dítě (děti) do NRP, jaké výchovné problémy s takovými dětmi mají a jak vnímají proces zprostředkování NRP.

4.1. METODIKA PRŮZKUMU, CÍL PRŮZKUMU, VLASTNÍ DOTAZNÍK

Cílem průzkumu, který jsem prováděla na základě dotazníku (viz. příloha č.1), bylo zjistit motivaci pro přijetí dítěte do NRP. Jednalo se o kvantitativní průzkum.

Ke splnění cíle průzkumu jsem využila formu dotazníku, který byl určen laické veřejnosti, především z okruhu mých kolegů a přátel. Distribuován byl dvěma způsoby : buď v elektronické podobě nebo přímo do rukou respondentů. Bylo osloveno celkem 69 respondentů .

V dotazníku byly použity uzavřené otázky, tzn. že respondent si vybírá z možných nabízených odpovědí.

Dotazník obsahoval celkem 9 otázek. První tři otázky se týkaly především samotného respondenta (věk, pohlaví, dosažené vzdělání), na základě kterých byl respondent zařazen do jednotlivých kategorií. Další otázky se již týkaly samotné problematiky náhradní rodinné péče. U některých otázek bylo možné vybrat i z více variant odpovědí. Proto u těchto otázek je větší počet odpovědí než bylo respondentů.

4.2. STANOVENÍ HYPOTÉZ

Hypotéza č.1 : Předpokládám, že hlavní motivací pro přijetí dítěte do NRP je neplodnost.

Hypotéza č.2 : Předpokládám, že většina lidí by do NRP nepřijala jakkoliv znevýhodněné dítě.

Hypotéza č.3 : Předpokládám, že negativní postoj k NRP převažuje u mužů.

4.3. ANALÝZA ZÍSKANÝCH VÝSLEDKŮ, PREZENTACE

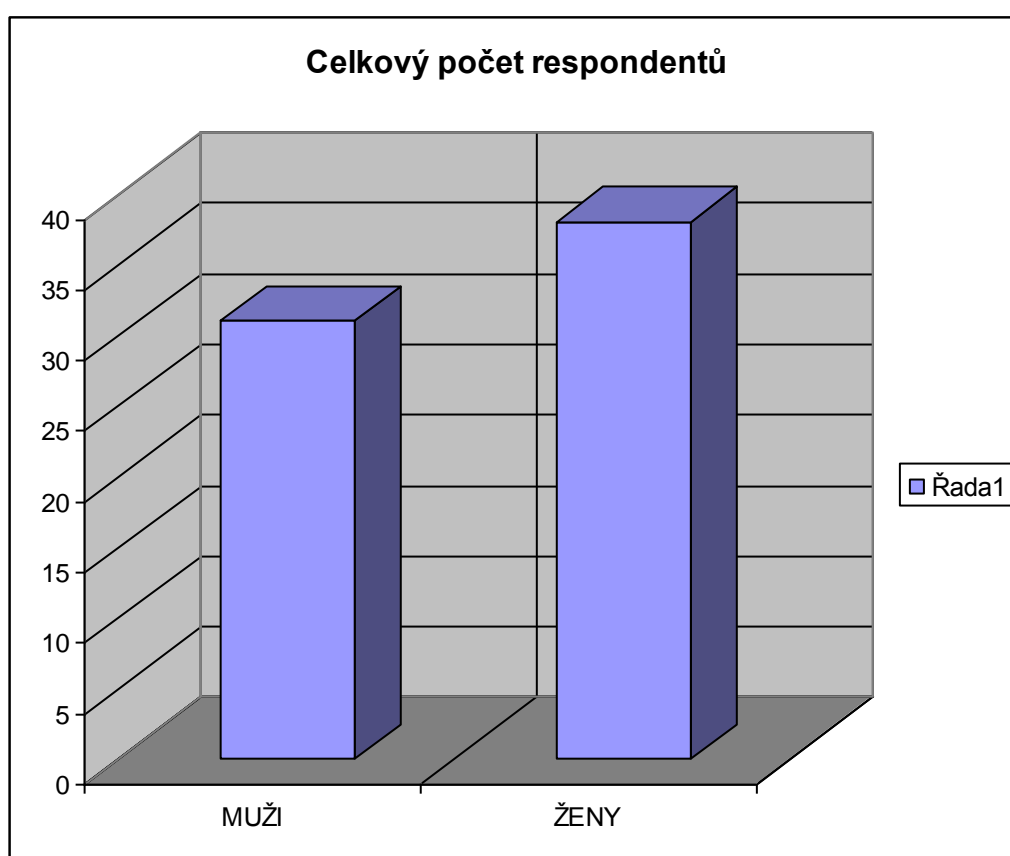
Vyhodnocování odpovědí z dotazníku jsem prováděla ručně a poté zaznamenala a vyhodnotila na počítači. Výsledky šetření byly zaznamenány do tabulek a pro přehlednost také do grafů.

Otázka č.1: Pohlaví

Celkový počet oslovených respondentů byl 69 osob. Vyplňování dotazníku se zúčastnilo celkem 31 mužů a 38 žen

Tabulka č.1 Celkový počet respondentů

Celkový počet respondentů	69
MUŽI	31
ŽENY	38

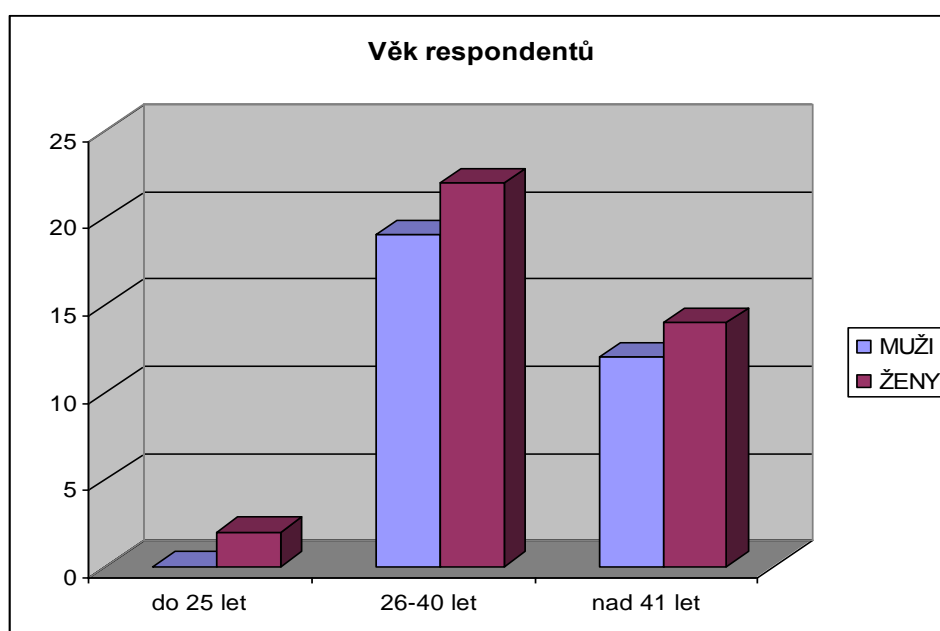

Otázka č. 2: Věk respondentů

Respondenty jsem rozdělila do tří věkových kategorií. Přitom jsem se snažila oslovit co nejvíce respondentů ve věkové kategorii 26 – 40 let, protože dle mého názoru, se otázka přijetí dítěte do NRP týká především této věkové kategorie. Lidé v této věkové kategorii teprve zakládají rodinu. Teprve zjišťují, zda budou mít vlastní děti. U vyšších věkových kategorií se s přijutím dítěte do NRP příliš nepočítá.

Tabulka č.2 Věk respondentů

Věk respondentů			
	do 25 let	26-40 let	nad 41 let
MUŽI	0	19	12
ŽENY	2	22	14

Otázka č. 3 : Nejvyšší dosažené vzdělání

Oslovení respondenti byli z okruhu mých kolegů a přátel. Většina respondentů měla středoškolské vzdělání. Žádný z respondentů neměl základní vzdělání. Přijmutí dítěte do rodiny úzce souvisí také s finančním zabezpečením rodiny. Z tohoto důvodu nepředpokládám, že lidé se základním vzděláním by uvažovali o přijmutí „cizího“ dítěte do NRP.

Tabulka č.3 Nejvyšší dosažené vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání				
	základní	vyučen/a	středoškolské	vysokoškolské
MUŽI	0	2	12	17
ŽENY	0	1	23	14

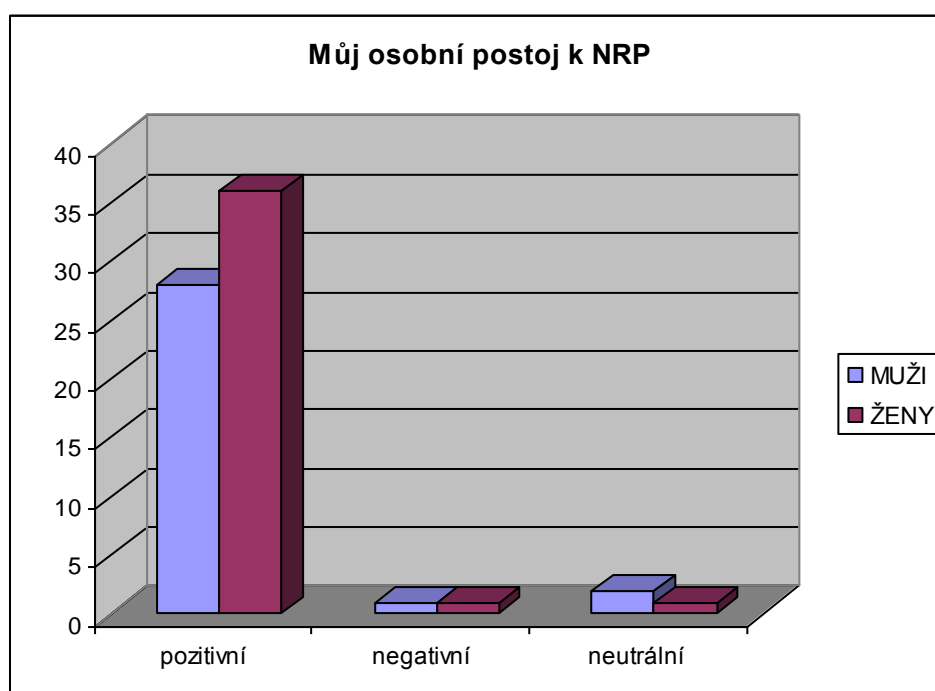

Otázka č. 4: Můj osobní postoj k náhradní péči

V této otázce se většina respondentů přiklonila k variantě pozitivního postoje k náhradní rodinné péči. Dva z oslovených respondentů svůj postoj popsala jako negativní. Jejich negativní postoj vychází ze špatných zkušeností jejich známých s pěstounskou péčí. Jejich přátelé si vzali do pěstounské péče romské děti, se kterými v období puberty začaly velké výchovné problémy. Tyto problémy vyplývaly z kontaktu dětí s romskou komunitou. Tři neutrální postoje oslovených respondentů vychází z toho, že mají dost vlastních dětí a otázkou NRP se nikdy nezabývali.

Tabulka č.4 Můj osobní postoj k NRP

Můj osobní postoj k NRP			
	pozitivní	negativní	neutrální
MUŽI	28	1	2
ŽENY	36	1	1

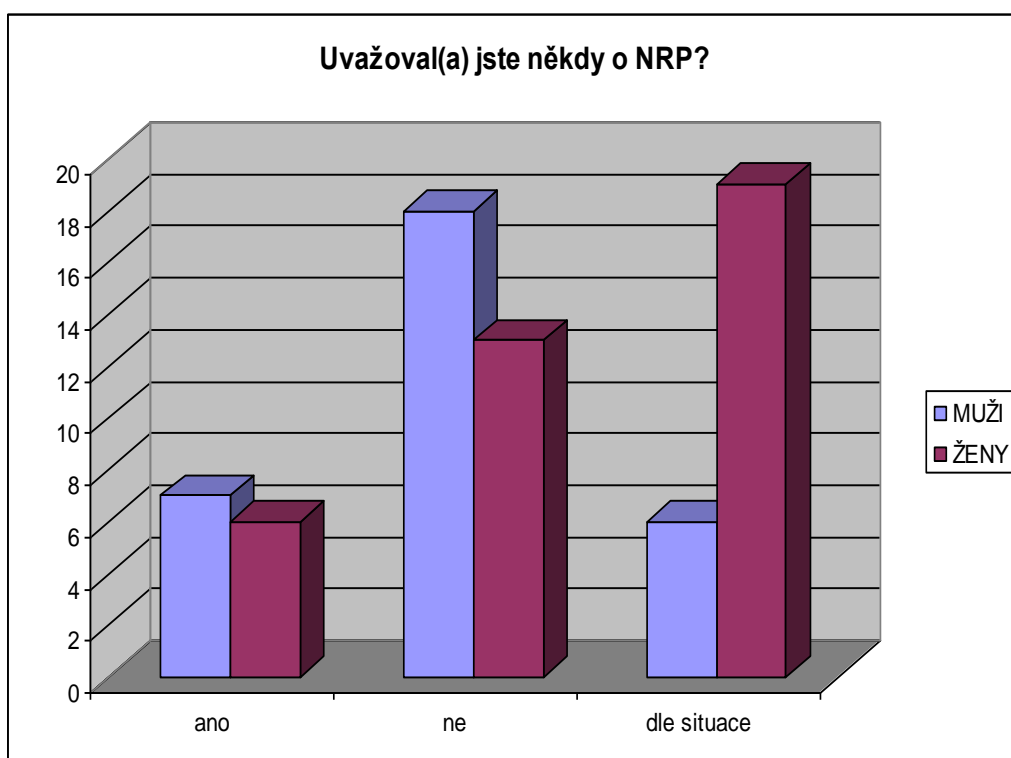

Otázka č. 5 : Uvažoval(a) jste někdy o přijetí dítěte do NRP?

V otázce č.5 se většina mužů vyjádřila zcela jednoznačně, že o NRP neuvažovali. Je to dáno tím, že ženy otázku dětí řeší více, než muži. Ženy, na rozdíl od mužů, se ve většině přiklonilo k odpovědi, že by záleželo na situaci. Tuto svoji odpověď upřesnily tím, že v případě neplodnosti, by o náhradní rodinné péči uvažovaly. Záporné odpovědi u žen vycházely ze skutečnosti, že krátce před nebo po svatbě otěhotněly.

Tabulka č.5 Uvažoval(a) jste někdy o přijetí dítěte do NRP?

Uvažoval(a) jste někdy o přijetí dítěte do NRP?			
	ano	ne	dle situace
MUŽI	7	18	6
ŽENY	6	13	19

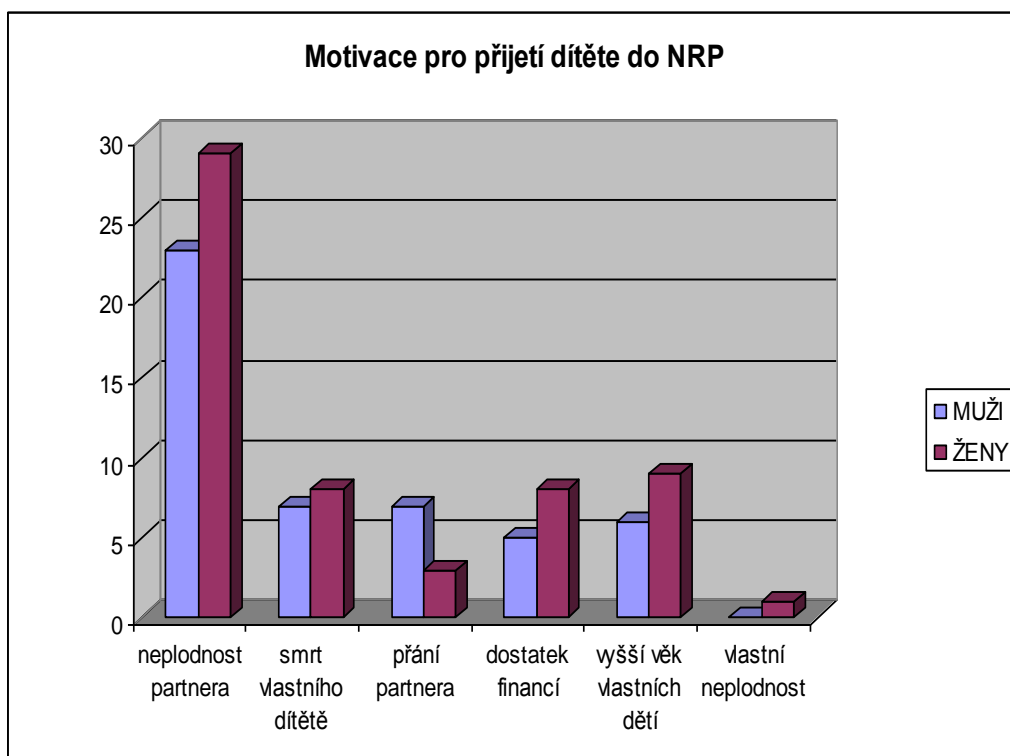

Otázka č. 6 : Co by Vás motivovalo k přijetí dítěte do NRP?

V otázce č. 6 mohli respondenti volit i více možností z nabízených odpovědí. Z tohoto důvodu počet odpovědí převyšuje počet respondentů. Často vybírali dvě nebo tři odpovědi. Ve většině odpovědí se muži i ženy shodli, že hlavní motivací pro přijetí dítěte do NRP by byla neplodnost partnera. U věkové hranice mužů 41 a více, kdy již mají vlastní rodiny převládala odpověď, že motivací pro přijetí dítěte by bylo přání partnera. U žen, ve věkové kategorii 41 a více let, bylo častou odpovědí, že by dítě do NRP přijala z důvodu vyššího věku vlastních dětí.

Tabulka č.6 Vaše motivace pro přijetí dítěte do NRP

Vaše motivace pro přijetí dítěte do NRP						
	neplodnost partnera	smrt vlastního dítěte	přání partnera	dostatek financí	vyšší věk vlastních dětí	vlastní neplodnost
MUŽI	23	7	7	5	6	0
ŽENY	29	8	3	8	9	1

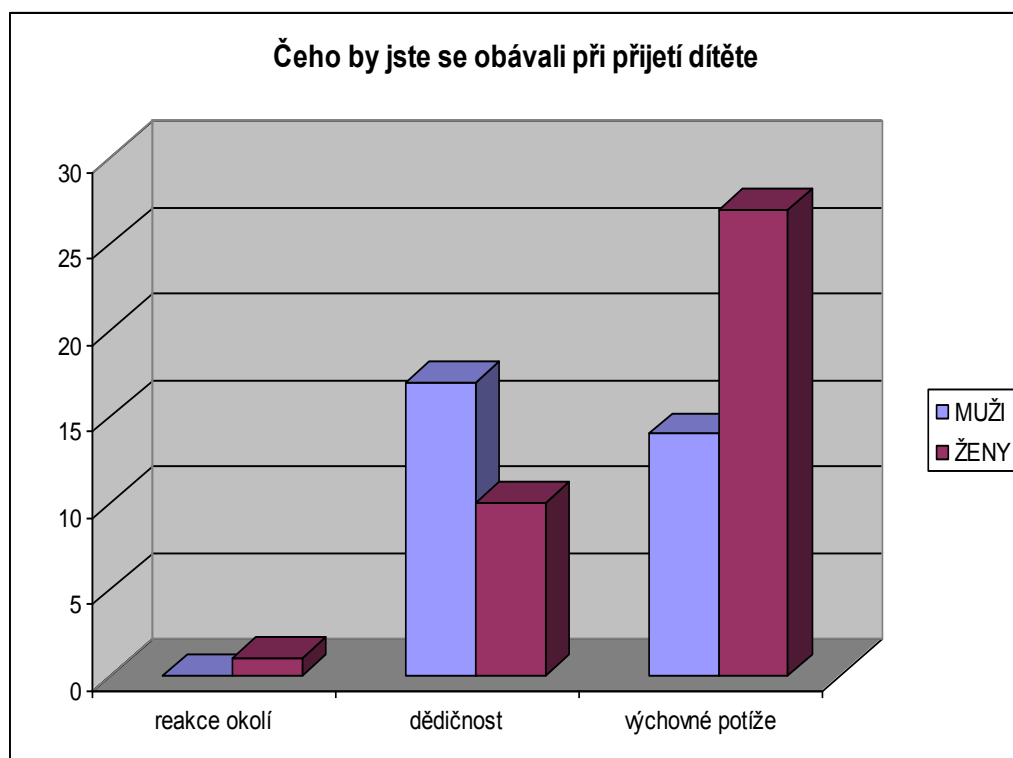

Otázka č.7 : Čeho by jste se obával(a) při přijetí dítěte do NRP?

V další otázce jsou odpovědi mužů skoro rovnoměrně rozprostřeny mezi obavy z dědičnosti a obavy z výchovných potíží. U žen jednoznačně převládá jejich obava z výchovných potíží. Jedna z oslovených žen by se bála reakce svého okolí, neboť její blízká rodina (rodiče partnera) náhradní rodinné péči není nakloněna.

Tabulka č.7 Čeho by jste se obávali při přijetí dítěte?

Čeho by jste se obávali při přijetí dítěte?			
	reakce okolí	dědičnost	výchovné potíže
MUŽI	0	17	14
ŽENY	1	10	27

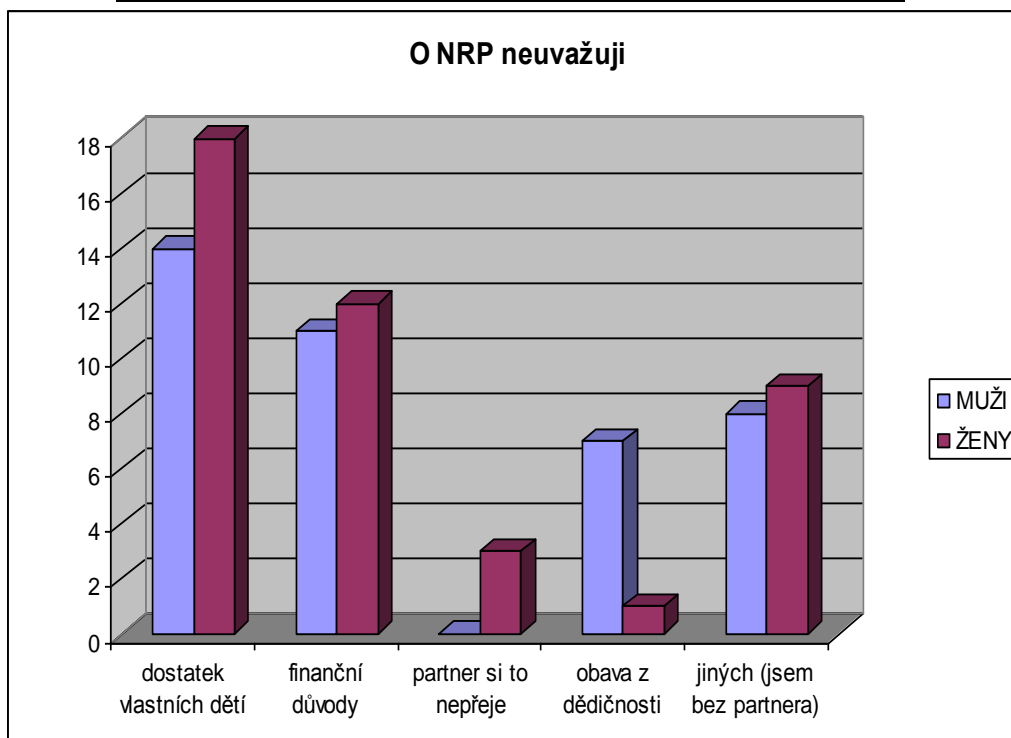

Otázka č. 8 : O náhradní péči neuvažují z důvodu

I v otázce č. 8 mohli respondenti volit z více možností odpovědí. Většina respondentů uvedla, že hlavním důvodem proč neuvažují o přijetí dítěte do NRP je to, že mají dostatek vlastních dětí. Tato odpověď souvisí s tím, že většina respondentů má již vlastní rodinu. Druhým, často zmiňovaným důvodem, proč neuvažují o přijetí dítěte do NRP, bylo nedostatek financí. Respondenti mají obavy, že přijetím dítěte se sníží životní úroveň rodiny. U mužů, na rozdíl od žen, se také často vyskytovala obava z dědičnosti. Někteří respondenti také volili možnost, že o NRP neuvažují z jiných, než uvedených důvodů. Na dotaz, o jaké důvody se jedná, tak byla obava, jak by „cizí“ dítě přijala blízká rodina, především děti a nebo, že byl respondent bez partnera.

Tabulka č.8 O NRP neuvažují

O NRP neuvažují					
	dostatek vlastních dětí	finanční důvody	partner si to nepřeje	obava z dědičnosti	jiných (jsem bez partnera)
MUŽI	14	11	0	7	8
ŽENY	18	12	3	1	9

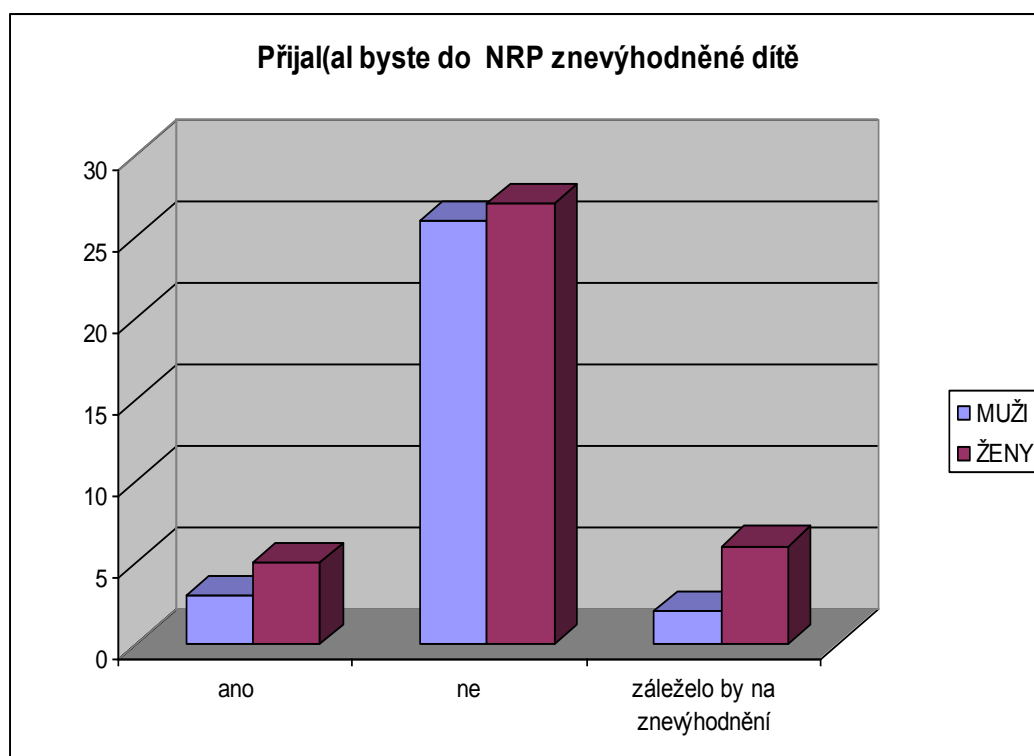

Otázka č.9 : Přijal(a) byste do NRP znevýhodněné dítě?

V otázce č. 9 se většina respondentů vyjádřila zcela jednoznačně, že by do náhradní rodinné péče nepřijala dítě jakkoliv znevýhodněné. Některé z oslovených žen uvedlo, že by záleželo na typu znevýhodnění. Pokud by se jednalo o menší zdravotní handicap, tak by dítě do NRP přijala. Rozhodně by do této péče nepřijala mentálně postižené dítě a nebo dítě romského původu.

Tabulka č.9 Přijal(a) byste znevýhodněné dítě?

Přijal(a) byste znevýhodněné dítě?			
	ano	ne	záleželo by na znevýhodnění
MUŽI	3	26	2
ŽENY	5	27	6

Na základě získaných informací je možné konstatovat že:

Hypotéza č. 1 se potvrdila. Neboť většina žen i mužů konstatovala, že hlavní motivací pro přijetí dítěte do NRP by byla neplodnost partnera.

Hypotéza č. 2 se také potvrdila. Většina z oslovených respondentů by do NRP nepřijala jakkoliv znevýhodněné dítě.

Hypotéza č.3 se nepotvrdila. Většina mužů označila svůj postoj k náhradní rodinné péči jako pozitivní.

*Jednou z nejtěžších věcí,
s níž se musí adoptivní rodiče smířit, je skutečnost,
že nic na světě už nezmění geny, rané životní zkušenosti
ani původní rodinné svazky jejich adoptovaného
dítěte.....*

Bourguignon²⁷

5. Kazuistiky

Druhým bodem praktické části mé bakalářské práce jsou životní příběhy rodin, které mají děti buď v pěstounské péči nebo osvojené.

Příběhy byly získány na základě mého setkání s ženami – pěstovkami. Tyto zajímavé rozhovory s většinou žen probíhaly v přátelské atmosféře u jedné z pěstunek.

U matek pěstunek mě především překvapila velká energie, rozhled a radost z každého, i nepatrného úspěchu dětí. Každá z nich velmi ráda mluvila o „svých svěřených“ dětech. Mluvily jsme také o jejich motivaci k náhradní rodinné péči, o výchovných problémech s dětmi, o reakci okolí na jejich životní krok a také o problémech, kterými musely projít při zprostředkování náhradní rodinné péče.

Na základě tohoto zajímavého setkání se mi potvrdila hypotéza, že ve většině případů hlavní motivací přijetí dítěte do NRP je neplodnost.

Zdeňka a Lád'a (58 a 58 let)

Tento příběh je příběhem mojí bývalé kolegyně v zaměstnání, která mě také inspirovala k napsání bakalářské práce na toto téma.

---

²⁷ SCHOOLEROVÁ J.E.: Adopce, vztah založený na slibu, Praha : NÁRAT DOMŮ, 2002, s. 76

Paní Zdeňka se vdávala ve 20-ti letech. Vždy se těšila, že bude mít velkou rodinu. Krátce po svatbě se jim narodila prvorozená dcera Blanka a po 14-ti měsících se jim narodil syn Martin. Když tyto děti trošku odrostly, tak v době, kdy bylo Blance 10 let se jim narodilo třetí dítě, dcera Míša. Děti vyrůstaly ve spokojené rodině plné lásky a pochopení.

Když bylo Martinovi 16 let, začali s ním výchovné problémy. Nezáměr o studium, o to větší zájem o kamarády, alkohol a noční život. V době, kdy bylo Martinovi 17 let, jeho partnerka Martina přišla do jiného stavu. Bohužel, ani po narození dcery Janičky se Martin nemínil vzdát svého dosavadního způsobu života. Když bylo Martinovi 19 let, tak po jedné z prohýřených nocí, ve stádiu značné opilosti, spadl do řeky a na následky velkého podchlazení zanedlouho zemřel.

Jeho partnerka Martina se nemohla se ztrátou Martina vyrovnat. O svoji dceru začala ztrácet zájem a tak Janička začala bydlet u její matky Lídy. Janičce byly v té době 2 roky. V té době si Lída našla nového partnera. Tento partner měl násilnickou povahu, za kterou byl už dříve ve výkonu trestu. Ten bránil Janičce ve styku s rodiči Martina – Zdeňce a Láďovi. Lídě často ubližoval a malá Janička toho byla svědkem. Když toto Zdeňka a Láďa viděli, tak měli snahu získat Janičku do své péče. Nechtěli, aby vyrůstala v takovém prostředí.

V té době Zdeňka s Láďou už vychovávali jen nejmladší dceru Míšu, protože Blanka odešla za prací do Německa. Bohužel, i když byli rodiči otce dítěte – Martina, tak na výchovu malé Janičky neměli nárok. Sociální pracovnice jim poradila, že by snad pomohlo, kdyby si zažádali o pěstounskou péči.

Během absolvování kurzu přípravy na pěstounskou péči se vztahy v rodině Janičky celkem urovnaly. Násilnický partner byl po napadení matky Martiny Lídy opět ve vězení a Martina se pomalu začala zajímat o svoji dceru Našla si nového partnera a práci. Také Zdeňka s Láďou si mohli Janičku zase brát každých 14 dní na víkend.

I když se vzájemné vztahy urovnaly, manželé však svoji žádost o pěstounskou péči zpět nevzali. Ba naopak. Zažádali si o svěření do pěstounské péče o holčičku světlé pleti, bez handicapu, maximálně do 6-ti let. Když dlouho nikdo nereagoval, kontaktovali sociální pracovníci, které se ptali, proč to tak dlouho trvá. Sociální pracovnice jim sdělila, že „takových holčiček“ je málo, že je lepší si vzít do pěstounské péče sourozence. Po krátkém rozhodování se Zdeňka a Láďa rozhodli, že si vezmou tedy i sourozence. Během měsíce se jim ozvala sociální pracovnice s tím, že má pro ně děti, sourozence – Kristýnku (4,5 roku) a Lukáška (2,5 roku). Zdeňce a Láďovi v té době bylo 45 let.

Manželé si děti vzali domů do dvou měsíců. Během těchto měsíců za nimi jezdili na návštěvu. Za Kristýnkou do Třebíče, do dětského domova a za Lukáškem do kojeneckého ústavu do Znojma. Mezitím Zdeňka ukončila pracovní poměr a spolu s celou rodinou se z Brna odstěhovali na svoji zmodernizovanou chalupu k Letovicím.

Kristýnka byla v té době zdravá holčička, Lukášek trpěl celikálií. Vlivu genetiky se příliš neobávali, neustále o tom diskutovali nejen mezi sebou, ale i se svojí dcerou Míšou. Ze začátku společného soužití se snažili o navázání kontaktu, sblížení a poskytnutí chybějící lásky.

Postupem času se u Kristýnky začaly projevovat poruchy chování. Zdeňka s Láďou to mohli posoudit, neboť sami vychovali 3 děti a věděli, že malé dítě se takto nechová. Na základě rostoucích problémů s Kristýnkou vyhledali odbornou pomoc u psychologů a psychiatrů. V 5-ti letech Kristýnka vypadala na 3 roky, v noci se pomočovala a začala se u ní projevovat agresivita vůči druhým. V osmi letech začala u Kristýnky předčasná puberta, která na základě medikamentů byla oddalována do 12-ti let.

Dnes je Kristýnce 14 let a Lukáškoví 12 let. Kristýna je sociálně nezralá, neuvědomuje si své chování. Byla hospitalizovaná v diagnostickém ústavu ve Velké Bíteši. Zdeňce a Láďovi byla doporučena pro Kristýnku celoroční ústavní léčba. Což samozřejmě odmítli. Na základě vyšetření je u ní

diagnostikováno: poruchy chování, nezvládání emocí, sebepoškozování a agresivita.

Lukášek je hyperaktivní dítě, které je sociálně v pořádku.

I přes veškerou lásku a péči, kterou jim poskytuje nová rodina, děti vliv původní rodiny značně poznamenal. Děti si nesou svoji genetickou zátěž. Především Kristýnka, jejíž matka otěhotněla se svým bratrem. Matka dceru oslovovala pouze vulgárními výrazy, které Kristýnka dlouho vykřikovala ze spaní a zpočátku jimi oslovovala i ostatní lidi. Lukášek je, dle sdělení lékařů, hyperaktivní a nesoustředěný. Je to z důvodu, že jeho otec je těžký alkoholik.

V současné době mají tito sourozenci ještě bratříčka a sestřičku, kteří jsou umístěni v dětských domovech.

Na otázku, zda manželé nikdy nelitovali svého rozhodnutí, vzít si děti do pěstounské péče mi bylo sděleno, že občas se taková otázka vyskytla. Zvláště, co se týká Kristýny. Na druhou stranu jsou rádi, že těmto dětem mohli poskytnout domov, lásku a péči, které by se v domově nedočkali. Těší je každý sebemenší úspěch. Jsou rádi, že tyto děti mají i když je to určitě občas dost těžké. A děti jsou rády, že mají nové rodiče.

Boženka a Roman (41 a 43 let)

Tento příběh je příběhem mladé dvojice, která přijetím dítěte do vlastní péče, se snažila řešit bezdětnost svého manželského svazku.

Boženka a Roman se brali z velké lásky. Nejdříve se spolu dohodli na tom, že budou poznávat svět a postaví si domek, do kterého postupem času přibudou dvě děti.

Když už domeček měli postavený a zahraničních dovolených byli nasyceni, rozhodli se, že je čas mít dítě. Ač se snažili sebevíc, tak vytoužený potomek stále nepřicházel. Společně absolvovali různá vyšetření, při kterým jim bylo

řečeno, že jsou oba manželé zdraví. Sám lékař konstatoval, že příčina neplodnosti nebyla zjištěna a je zde stále možnost přirozeného otěhotnění.

Ze začátku uvažovali o umělém oplodnění. Když jim bylo ale řečeno, že např. ze 4 oplodněných vajíček udělají „výběr“, tak od tohoto kroku upustili. Rozhodli se, když jsou kojenecké ústavy plné dětí, že si raději dítě adoptují.

Zažádali si o kojence světlé pleti. Absolvovali všechna potřebná vyšetření a přípravné kurzy. Potom už jen čekali, až přijde ten okamžik a domů si povezou malý uzlíček štěstí.

Po 4 letech čekání (což je celkem „krátká“ doba při požadavku na kojence) jednoho dne odpoledne v březnu zazvonil telefon. Byla to sociální pracovnice, která sdělila Božence, že v kojeneckém ústavu v Brně je 4-měsíční chlapeček jménem Honzík. Během deseti dnů si Boženka v zaměstnání zařídila vše potřebné a nastoupila na mateřskou dovolenou. Celá rodina byla šťastná, že mají zdravého chlapečka.

Tím, že si Boženka začala užívat konečně mateřských povinností, tak se i psychicky uklidnila. O to větší bylo jejich překvapení, když v prosinci téhož roku odcházela od lékaře s vlastním těhotenským průkazem.

V současné době je Honzíkovi 8 let a jeho „sestřičce“ Klárce 6,5 let. Honzík je zdravé, chytré a aktivní dítě. Honzík je adoptovaný a ví o svém původu. Boženka s Romanem vždy říkají, že „díky němu“ se narodila i Klárka. Navíc, Honzík měl to štěstí, že jeho matka (studentka) už v době těhotenství navštívila sociální pracovníci a dítěte se zřekla. Bohužel, díky administrativním průtahům v kojeneckém ústavu, musel Honzík zde zůstat až do svých 4,5 měsíců a přitom už dávno mohl žít v nové rodině.

Míla a Karel (47 a 53 let)

Jako většina novomanželů, tak i novomanželé Míla a Karel se těšili, že po svatbě brzo přijde přírůstek do rodiny. I přes veškerou snahu Míla stále nemohla přijít do jiného stavu. Z tohoto důvodu se mladí manželé rozhodli, že nebudou podstupovat jakákoliv lékařská vyšetření pro zjištění důvodu neplodnosti, ale že vlastní „mateřství“ naplní adoptováním dítěte. Rozhodli se podat pomocnou ruku dětem, jejichž vlastní rodina nefunguje.

Podali si žádost o adopci u své sociální pracovnice. Mezi jejich požadavky na dítě bylo, že dítě má být zdravé, do 3 let a co se týká etnika, tak by přijali maximálně poloromské dítě. O pěstounské péči v té době neuvažovali, protože měli obavy z kontaktu s biologickými rodiči dítěte.

Postupně do adopce přijali tři chlapce. Po třetí adopci manželé cítili, že jejich „mateřství“ je tím naplněno a do budoucna se nebudou bránit ani případné pěstounské péči. Pěstounská péče s asistovaným kontaktem s biologickými rodiči.

Když chlapci trochu odrostli, zažádali si o holčičku. V té době Míla už byla pouze ženou v domácnosti a Karel omezil svoji živnostenskou činnost. Byla jim svěřena do pěstounské péče poloromská holčička v batolecím věku. A za nějaký čas, aby holčičce mezi kluky nebylo smutno, dostali do pěstounské péče sourozence - holčičky, také v batolecím věku. Všechny tři holčičky jsou bez aktivní účasti biologických rodičů.

V současnosti je nejstaršímu chlapci Pavlovi 20 let. Je to poloromské dítě. Vystudoval Biskupské gymnázium a pokračuje ve studiu na Vyšší škole sociálně – právní.

Druhý z adoptovaných chlapců – Petr - má 19 let. Je to dítě se zdravotním postižením – lehká retardace (ADHD). Problémy s chováním (lhaní, krádeže) i soustředěním se projevily ve třetí třídě ZŠ, a proto byl přeřazen do speciální školy. Je vyučen zahradníkem a v současnosti má omezení právní způsobilosti ve finančních věcech a pobírá částečný invalidní důchod.

Při výchově dětí, vždy tito manželé podporovali vlastní identitu dětí. Od začátku chlapci věděli, že Míla a Karel nejsou jejich biologickými rodiči. S chlapci se otázka biologických rodičů řešila do 18-ti let. Dnes, ve svých letech (20 a 19 let), mohou jít na matriku a vyhledat vlastní biologické rodiče. Ani jeden z chlapců však o kontakt s nimi nestojí. Touží pouze po kontaktu s případnými sourozenci.

Třetímu z adoptovaných chlapců – Jirkovi - je 13 let a navštěvuje základní školu, kde je bez větších problémů, ať vzdělávacích či výchovných. Holčička (Jana), která jako první přišla do této rodiny (v 1,5 roku) má v současnosti také 13 let a je také bez větších problémů.

Pak přišli do rodiny sourozenci – dvě holčičky, Nikolka a Petra. Nikolka chodí do 6. třídy a je v péči pedagogicko – psychologické poradny, neboť se u ní vyskytuje porucha vnímání. Andrejce je dnes 10 let. Do rodiny Míly a Karla přišla v 1,5 roku. Ve třech letech byl u ní diagnostikován autismus těžší formy. Dnes se pohybuje v oblasti střední mentální retardace. Ve škole má při vyučování svoji asistentku. Má individuální vzdělávací program.

V současné době jejich rodina funguje jako forma zařízení pro výkon pěstounské péče. Manželé mají opět zažádáno o svěření dítěte do pěstounské péče.

Tito manželé si zaslouží velký obdiv a uznání. Pro podporu ostatních žadatelů o náhradní rodinnou péči natočili na DVD dokument s názvem „Překročit práh srdce (cesty k náhradní rodinné péči)“. Je to dokument o tom, co čeká zájemce o náhradní rodinnou péči na cestě za dítětem.

Katka a Petr (35 a 37 let)

Katka s Petrem už když se brali věděli, že v rodině Petra se vyskytuje genetická zátěž. Jeho sestře i bratrovi se narodilo zdravotně handicapované dítě.

Když Katka otěhotněla, tak prožívali 9 měsíců obav, jestli dítě bude zdravé. Naštěstí, vše bylo v pořádku a narodil se jim zdravý syn Petr. Když bylo Petříkovi půl roku, začali se manželé zajímat o možnost adopce, protože chtěli vždy velkou rodinu. Do své rodiny chtěli přijmout dítě i poloromské bez výrazných rysů, zdravé, bez psychického handicapu. Adopce dítěte, vzhledem k tomu, že mají vlastní zdravé dítě, jim byla zamítnuta. Bylo jim, ale umožněno, vzít si dítě do pěstounské péče. S pěstounskou péčí po vzájemné domluvě souhlasili a tak jim byli svěřeni sourozenci – dvojčátka, Jitka a Matěj (2 roky).

V té době, na základě zamítnutí adopce se Katka s manželem rozhodli, že si pořídí ještě jedno vlastní dítě. Bohužel, Katka 5x potratila. Rozhodli se tedy, že je to osud a zažádali si znovu o svěřeni dítěte do pěstounské péče. Na základě prožité tak velké bolesti ze „ztráty pěti dětí“ byla jejich touha po dalším dítěti o to větší. Po krátké době již měli stejně starou holčičku, jako dvojčátka, doma.

Když už byly děti větší, tzn. syn šel do 3.třídy a děti svěřené do pěstounské péče šly do 1. třídy, Katka znovu otěhotněla. Bylo to velmi špatné období, protože Katka musela být od 7.měsíce těhotenství hospitalizovaná v nemocnici. Veškerá starost tedy zůstala na manželovi a babičkách. I přes tuto nepřízeň osudu, se manželům narodil zdravý syn Samuel.

V současné době jsou Samuelovi skoro 3 roky. Již před dvěma roky si rodina zažádala o další dítě do pěstounské péče. V té době jim pěstounská péče byla zamítnuta z důvodů dřívějších zdravotních problémů Katky. A tak si

alespoň zažádali o adopci na dálku. Mají „adoptovaného“ chlapce v Indii, kterému poskytují prostředky na studium.

Začátkem tohoto roku znova zkusili zažádat o pěstounskou péči. Na základě psychologického vyšetření dětí svěřených do pěstounské péče bylo konstatováno, že děti jsou zcela v pořádku, že prospívají (jak psychicky tak i duševně) velmi dobře a dalšímu svěřením dítěte do pěstounské péče nic nebrání. Tak Katka s Petrem čekají, jaké se jim tento rok „narodí“ nové dítě, nejraději holčička.. Snad ta doba čekání nebude příliš dlouhá, protože děti toužící po fungující rodině je stále mnoho.

Katce u pěstounské péče vadí, že nikdy neví, jak dlouhá doba čekání na dítě je před nimi. Říká, že když čekala vlastní dítě tak věděla, že za 9 měsíců se jí miminko narodí. U náhradní rodinné péče však nikdy neví, kdy nový člen přijde do jejich rodiny.

Magda a Mirek (47 a 56 let)

Mirek se žení z velké lásky. Krátce po svatbě se jim narodila dcerka Simonka. Postupem času, jak to v mnoha manželstvích bývá, si se svojí manželkou přestával rozumět. Na základě prohlubující krize manželství, požádal Mirek o rozvod. Myslel si, že to bude lepší nejen pro něj, ale také pro jejich dcerku, která byla svědkem jejich neustálých hádek. Odešel a chtěl začít znovu.

Jeho bývalá manželka se s rozvodem nemohla vyrovnat a tuto situaci se snažila řešit „přes dceru“. Mirkovi odmítala dceru dávat dle rozhodnutí soudu. Když už dcera byla na víkend u Mirka, tak měla ve své hlavičce tolik „informací“ směřující proti němu, že se nestačil divit. Na základě různých lstí bývalé manželky (dcera je nemocná, dcera jede se školou pryč, dcera jde na narozeniny ke kamarádce....atd.) se kontakt s dcerou postupně omezil pouze na narozeniny a Vánoce.

Když Mirek viděl, že nadobro o dceru přišel, zaměřil svoji pozornost spíše na oblast kariéry, výstavby nového domu, cestování.

Každému člověku je však na světě samotnému smutno. Po několika letech, když už byl vyrovnán ze zklamání z prvního manželství, seznámil se s Magdou. Bylo to v době, kdy Magdě bylo již 40 let a Mirkovi se blížila padesátka. Postupem času oba partneři zjišťovali, že jsou spolu šťastní, ale že jim ke 100% štěstí přeci jen chybí dětský smích i pláč. Bohužel vzhledem k věku (Magdě už bylo 45 let) nebylo možné, především ze zdravotního hlediska, vlastní těhotenství. Na základě těchto skutečností se rozhodli, že si zažádají o dítě do pěstounské péče. Mezi jejich základní požadavky patřilo, že to má být „bílý“ chlapec, do šesti let, bez aktivního kontaktu s biologickými rodiči.

V současné době mají v pěstounské péči chlapce – Honzíka, kterému je dnes 8 let. Je živější povahy, ve škole se dobře učí a je rád, že má tak skvělé nové rodiče.

O další pěstounské péči již neuvažují.

ZÁVĚR

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma : „Motivace pro přijetí dítěte do náhradní péče.“ Toto téma jsem si vybrala především proto, že mě téma náhradní rodinné péče velice zajímá a chtěla jsem se s danou tematikou více seznámit. Dalším důvodem pro výběr tohoto tématu bylo i to, že někteří z mých kolegů mají dítě v pěstounské péči nebo adoptované.

Cílem mé bakalářské práce bylo popsat jednotlivé typy náhradní rodinné péče. Nastínit historický vývoj náhradní rodinné péče, vytvořit přehled jednotlivých forem této péče a přiblížit proces zprostředkování náhradní rodinné péče. Dále popsat jednotlivé kroky, jak uchazečů o tuto péči, tak i kompetentních orgánů .

Podle mého názoru je pro dítě nejdůležitější při výchově rodina. Pokud jeho vlastní, biologická, rodina ve výchově selže, nastupuje úloha státu. Stát by se měl snažit každému dítěti najít náhradní rodinu. Rodinu, která mu poskytne dostatek lásky, citu a porozumění. Na základě rozhovoru s maminkami – pěstounkami, kdy mi sdělovaly svoje poznatky a názory na proces zprostředkování náhradní péče jsem nabyla dojmu, že ne vždy je snaha státu o umístění dítěte do náhradní péče dostatečně velká. Maminky si stěžovaly především na zdlouhavost a nepružnost samotného procesu, a také na malou komunikaci a zaujetí orgánů (spíše jednotlivců) pomáhajících tento proces dovést do úspěšného cíle. Cíle, kdy opuštěné dítě najde novou a fungující rodinu.

Moje bakalářská práce je rozdělena na dvě části : teoretickou a praktickou .

Teoretická část je rozdělena na tři hlavní kapitoly. První kapitola obsahuje historický vývoj adopce a pěstounské péče. Ve druhé kapitole jsou popsány jednotlivé druhy náhradní rodinné péče. Třetí kapitola nám přibližuje proces zprostředkování náhradní rodinné péče.

Při zpracování teoretické práce jsem pracovala především s dostupnou literaturou a internetovými odkazy. Seznam použité literatury včetně internetových odkazů je součástí této práce.

Na teoretickou část navazuje část praktická. Pomocí empirického průzkumu na základě dotazníkové metody jsem zjišťovala, co by laickou veřejnost motivovalo k přijetí dítěte do náhradní péče. Na základě tohoto dotazníku jsem se snažila potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy.

Dále jsem se v praktické části zaměřila na rozhovory s rodinami, které mají buď adoptované dítě či dítě (děti) v pěstounské péči, jejich motivaci, zkušenosti a problémy s touto náhradní rodinnou péčí.

Výsledky této práce jsou určeny především lidem, kteří se o tuto problematiku teprve začínají zajímat. Práce je určena potencionálním uchazečům o náhradní rodinnou péči. Naleznou zde důležité informace jak postupovat, pokud se rozhodnout podstoupit proces zprostředkování NRP, jaký druh této péče si vybrat a jaké mají možnosti. Tito uchazeči mohou získat i představu, na základě kazuistik, jaké problémy jsou s náhradní péčí spojeny (výchovné problémy s dětmi, problémy při procesu zprostředkování NRP apod.). Tato práce by mohla být využita i v organizacích, které se zprostředkováním NRP zabývají.

RESUMÉ

Tématem bakalářské práce je : Motivace pro přijetí dítěte do náhradní péče. Tato práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Tvoří ji celkem pět kapitol.

V první kapitole je stručně popsán historický vývoj osvojení a pěstounské péče a je zde také uveden současný systém náhradní péče v České republice.

V druhé kapitole jsou uvedeny jednotlivé formy náhradní rodinné péče: adopce, pěstounská péče, poručnictví a opatrovnictví, hostitelská péče a ústavní péče.

Třetí kapitola je věnována procesu zprostředkování náhradní rodinné péče. Popisuje jednotlivé kroky, které musí absolvovat uchazeči o náhradní péči a uvádí kompetence a postup jednotlivých úřadů.

Čtvrtou a pátou kapitolu tvoří praktická část. Ve čtvrté kapitole je zachycen empirický průzkum mezi veřejností a jeho vyhodnocení. Průzkum je zaměřen na motivaci pro přijetí dítěte do NRP.

Pátou kapitolu tvoří kazuistiky rodin, které si vzaly dítě nebo děti do náhradní rodinné péče. Je zde popsána jejich motivace k přijetí „cizího“ dítěte, výchovné problémy a také problémy při procesu zprostředkování náhradní péče.

ANOTACE

Tématem bakalářské práce je :“Motivace pro přijetí dítěte do náhradní péče.“ Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části nás seznamuje s historickým vývojem náhradní péče, podrobně popisuje jednotlivé typy náhradní rodinné péče a seznamuje nás s procesem zprostředkování této péče. V praktické části byl pomocí dotazníkového šetření proveden průzkum, ve kterém byly zjišťovány názory a postoje respondentů k náhradní rodinné péči a důvody jejich motivace k přijetí dítěte do náhradní rodinné péče. Praktická část také obsahuje kazuistiky rodin, kterým bylo dítě svěřeno do náhradní rodinné péče.

KLÍČOVÁ SLOVA

Náhradní rodinná péče, rodina, adopce, pěstounská péče, opatrovnictví, ústavní výchova.

SUMMARY

The topic of the Bachelor's Thesis is „ Motivation for accepting a child into surrogate family care.“ The work is dividend into two parts – theoretical and practical. The teoretical part describes the historical development of surrogate family care, depicts individual types of surrogate family care and informs us about the proces of mediation of such care. The practical part is based on the research conducted through questionnaires focusing on opinions and attitudes of respondents concerning surrogate family care and their motivation to akcept a child into surrogate family care. The practical part also includes case studie sof families with a child in surrogate family care.

KEYWORDS

Substitute family care, family, adoption, foster care, wardship, institutional education.

SEZNAM LITERATURY:

ZÁKONY:

1. Zákon č.94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č.359/1999 Sb.,o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č.109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy, ve znění pozdějších předpisů
4. Úmluva o právech dítěte č.104/1991 Sb.
5. Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (*Sdělení MZV č.43/2000 Sb.*)
6. Zákon č.2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
7. Zákon č.91/1998 Sb., novela zákona o rodině
8. Zákon č.134/2006 Sb., novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí
9. Zákon č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.
10. ARCHEROVÁ C. : Dítě v náhradní rodině, Praha: Portál 2001, ISBN 80-7178-578-4, 120 s.
11. BOŤOVÁ A. a kol.: Náhradní rodinná péče a transformace systému péče o ohrožené děti v ČR, Brno : TRIADA 2008, ISBN 978-80-254-3353-9, 68 s.
12. BUBLEOVÁ V. a kol. : Pěstouni mají právo na služby, Praha : Občanské sdružení Rozum a Cit, 2007, 243 s.

13. MATĚJČEK Z. a kol. : Náhradní rodinná péče, Praha : Portál 1999, ISBN 80-7178-304-8, 184 s.
14. MATĚJČEK Z. a kol. : Osvojení a pěstounská péče, Praha : Portál 2002, ISBN 80-7178-637-3, 152 s.
15. NOVOTNÁ V., PRŮŠOVÁ L. : K vybraným otázkám osvojování dětí, Praha : LINDE 2004, ISBN 80-86131-56-4, 160 s.
16. PREKOPOVÁ J.: Malý tyran, Praha : Portál 1993, ISBN 80-85282-56-9, 161 s.
17. PREKOPOVÁ J., SCHWEIZEROVÁ Ch.: Děti jsou hosté, kteří hledají cestu, Praha: Portál 1999, ISBN 80-7178-358-7, 151 s.
18. RADVANOVÁ S., KOLUCHOVÁ J., DUNOVSKÝ J.: Výchova dětí v náhradní rodinné péči, Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1980, 127 s.
19. SCHOOLEROVÁ E. J. : Adopce, vztah založený na slibu, Praha : Návrat domů 1993, ISBN 80-7255-066-7, 220 s.
20. ŠKOVIERA A.: Dilemata náhradní výchovy, Praha : Portál 2007, ISBN 978-80-7367-318-5, 144 s.
21. VODÁK P. MUDr. a kol., Problémy osvojení dětí, Praha, Státní zdravotnické nakladatelství, 1967, 244 s.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

22. http://www.nahradni.rodina.cz/nahradni_vychovaI.html
(5.11.2010, 17:30 hod)
23. <http://www.adopce.com/beta/adopce/uvod.php?stranka=2>
(16.11.2010, 11:32 hod)
24. <http://www.fod.cz/stranky/adopce/nrp/osvojeni.htm> (8.2.2011, 9:25 hod)

25.<http://cs.wikipendia.org/wikw/Osvojen%C3%AD> (16.3.2011, 13:00 hod)

26.http://cs.wikipedia.org/wiki/SOS_d%C4%9Btsk%C3%A9_vesni%C4%8Dky
(16.3.2011, 13:15 hod)

27.http://www.mpsv.cz/files/clanky/7296/Pestounska_pece_na_prechodnou_dobu.pdf (11.3.2011, 19:00 hod)

28.http://www.fod.cz/stranky_adopce/nrp/host_pece.htm (7.2.2011, 15:30 hod)

29.<http://terezin.websites.cz/files/download/brozury/Desatero%20pro%20nhradni%20rodice.pdf> (9.2.2011, 16:05 hod)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Jmenuji se ing. Ivana Kejíková a jsem studentkou Vysoké školy Tomáše Bati ve Zlíně, IMS Brno, oboru Sociální pedagogika. Tématem mojí bakalářské práce je : Motivace pro přijetí dítěte do náhradní péče.“ Tento dotazník je anonymní a Vámi poskytnuté údaje budou sloužit jen pro potřebu zpracování bakalářské práce a nebudou poskytnuty třetí osobě. Za vyplnění dotazníku Vám předem děkuji.

OTÁZKY:

1. Pohlaví:
  - a) muž
  - b) žena

2. Věk:
  - a) méně než 25 let
  - b) 26 – 40 let
  - c) 41 a více

3. Nejvyšší dosažené vzdělání:
  - a) základní
  - b) vyučen
  - c) středoškolské
  - d) vysokoškolské

4. Můj osobní postoj k náhradní rod.péči:
  - a) pozitivní
  - b) negativní
  - c) neutrální

5. Uvažoval(a) jste někdy o přijmutí dítěte do NRP?
  - a) ano
  - b) ne
  - c) záleželo by na situaci

6. Vaše motivace k přijetí dítěte do NRP?
  - a) neplodnost partnera
  - b) smrt vlastního dítěte
  - c) přání partnera
  - d) dostatek financí
  - e) vyšší věk vlastních dětí
  - f) vlastní neplodnost

7. Čeho by jste se obával(a) při přijetí dítěte do NRP?
  - a) reakce okolí
  - b) dědičnosti
  - c) výchovné potíže

8. O náhradní péči neuvažuji z důvodu:
  - a) mám dost vlastních dětí
  - b) finanční důvody
  - c) partner si to nepřeje
  - d) obava z dědičnosti
  - e)jiných(jsem bez partnera)

9. Přijal(a) byste do NRP znevýhodněné dítě?
  - a) ano
  - b) ne
  - c) záleželo by na znevýhodnění